

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Exercitatio Oratoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

EXERCITATIO ORATORIA.

ORATIO PRIMA.

De nomine IESV.

IESVS nomen salutis est.

Vocabis nomen eius IESVM: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Matth. I.

VOTIES immortalem infantem, quoties mortalem Deum, Auditores, tacitâ mecum mente perpendo; toties suspensus ambigo, quid magis amplectar, aut prius admirer; blandam silentis Maieſtatis infantiam, an verendam vagientis infantia Maieſtatem. Hoc autem res illa hinc ſuauior eſt ad amorem, inde ſublimior ad ſtuporem, quòd exilitas iſta, & magnitudo illa, ita ſimul inter ſe pugnent, atque ita conueniant, vt illius demiffa benignitas nihil de huius præcellenti dignitate imminuere videatur. Inuoluuntur illa quidem, ſed ſuis adeò fiunt lucida inuolucris, vt in caducâ infirmitate ſtabilis virtus, in obſcurâ ignobilitate clara ſublimitas, in iacente ſubmiſſione erecta magnitudo, in neglectâ humanitate adoranda diuinitas eluceſcat. Ac proinde, niſi hæc ita ſuis latebris immerſa eſſent; profectò neque amor crederetur eſſe tam vehemens, neque tam potens eſſe maieſtas. Nam Deus brachiis prehendi, ſinu inuolui, oſculo contingi, ad aram ſiſti, cultro ſauciari non poſſet, niſi ſub carnis inuolucro lateret; & abdi non poſſet, niſi tanta eſſet eius potentia, quæ & optimo ſimul amoris obſecundaret imperio, & maximæ amanti non officeret dignitati. Igitur rem iſtam tam ſuauem, quàm miram, amor inuenit, poteſtas exſecuta eſt; vt, cùm alia pleraque, quæ Dei ſunt, eius præſentiam manifeſtè declarent; hoc dulce prodigium, illum ipſum à quo manauit, poſſit abſcondere. Vnde rei attonitus nouitatè, cum Chryſo-
Serm. 147.
 logo iure mihi videor exclamare poſſe: *Quod natura non habet, uſus neſcit, ignorat ratio, mens non capit, pauet calum, ſuſpet terra, creatura miratur; quomodo ſermo enarrabit humanus? Quis attinget arcanum Dei, partum Virginis, rerum cauſas, ſæculorum negotium, commercium diuinitatis & carnis, hominem Deumque, unum Deum?* Quare de infante hoc Verbo quanam ego verba Orator infans pro dignitate proferte potero? Quamquam non eſt, quòd operoſius infantiam hîc purgem meam; ſiue quòd ſperem fore, vt is qui ſic amat abſcondi, dictionis meæ tenebras non reformidet: ſiue etiam quòd, quò minus eloquens vobis videbor, eò melius recens natum infantem ſim omnibus expreſſurus. Quare omne illud amoris potentiaque miraculum, ceteraque auguſtiſſimarum argumenta rerum prudens volensque prætereo; ac duo dumtaxat
 O de

Duo tra-
fundat:
Primò lit-
tere nomi-
nis, Secun-
dò signifi-
catio.
Apocal. 2.
Alcafar &
Glossa.
Lib. 1.
Oracul.

Cæl. Rhod.
lib. 2. c. 9.
Gyrald.
Hist. Deor.
Syntag. 1.
Pontus Thy-
ardæus l. de
Vniuers.
Io. Eckius
Homil. 3. de
nom. IESV.

Nomina
Deum
quatuor
litteris ex-
primientia.

de puero velut puer tractabo. Primùm folius CHRISTO impositi nominis elementa dinumerabo: deinde eiusdem significationem breuiter inuestigabo.

Enimuerò ne in litteris colligendis nimius sim, missum facio Latini nominis quinarium, & in calculo nomen nouum scriptum quinque vulnerrum sculpturâ: omitto etiam cum Cumanâ Sibyllâ octo monadas, octo decadas, octo hecatontadas in Græco nomine obseruari. Solos enim Hebræos, quoniam puer Hebræus est, confulo; & cum illis in IESVAGH diuinitus indito nomine per Iod, Schin, Vau, Ghain fortunatum quaternarium numero. Neque verò in animum facilè inducam, sine mysterio quatuor litteris Deum-hominem nominari; quando intelligo celeberrimum Dei ipsius nomen, non tantùm Hebræis sacrarum rerum omnium promif-condis tetragrammaton esse, per Iod, He, Vau, He; verùm etiam audio à plerisque nationibus, non minùs diuino nutu, quàm occulto naturæ prodigio, Deum quatuor litteris pronuntiarum. Ecce tibi octies quater nomina Deum sic exprimentia gentes inter diuersas: in quibus recensendis consultò alphabeti seriem teneo.

Arabibus est	Alla.	Assyriis	Adad.
Antarcticis	Topa.	Ægyptiis	Toir.
Æthiopibus	Amlau.	Chaldeis	Eloa.
Croatiis	Doeg.	Dalmatis	Bogt.
Flandris	Godt.	Gallis	Dieu.
Germanis	Gott.	Græcis	Θεός.
Hebræis	Iehouah	ineffabile.	Adonai Dominus.
Hetruscis	Efar.	Hibernis	Dieh.
Hispanis	Dios.	Italibus	Idio.
Iaponibus	Ixin.	Indis	Zimi.
Ingenis	Odel.	Latinis	Deus.
Lusitanis	Deos.	Magis	Orse.
Perfis	Syre.	Polonis	Boog.
Peruanis	Iaie.	Saracenis	Abgd.
Syris	E'loa.	Turcis	Agdi.
Tyrrhenis	Efer.	Wallachis	Zenl.

Vniuersa
propè re-
rum natu-
ra quater-
nario con-
stat.

Ecce omnia quatuor litterarum. Huc insuper accedit Deum omnia suo pondere, mensurâ numeroque molientem, non frustrâ illud perfectissimum nomen quaternario complexum esse; cum propemodum omnia, quæ ad vniuersam rerum conditarum naturam pertinent, quaternarius comprehendat. Nolo hîc meminisse cum Physicis omnem rerum causam, cum Musicis omnem concentum, cum Arithmeticis omnem numerum, cum Geometris omne corpus, cum Architectis arcam Noë templumq; Salomonis, cum Astrologis Zodiacum & cæli plagas, cum Archistrategis metationem castrorum Israël, cum Politicis veterum Imperiorum Monarchias, cum Theologis virtutes cardinales, quaternario contineri. In hominem vniuersi Principem oculos conijcio, cuius in primis Parens primus, Augustino, Cypriano, Bedâ notantibus, nomine suo tetragrammato Græcis litteris exarato, Orientem, Occidentem, Aquilonem, Meridiem expressit. Intuere nomen, & numerum: Α' δ' α' μ' :

Augustin.
Tract. 9. in
Ioan.
Cyprian. l. de
Sion & Sinâ.
Bedâ in Ioan.
Tom. 5.

A, Avam-

A, Ἀνατολή, Δ, Δύσις, Α, Ἀπὸ τῆς, Μ, Μεσημβρία. hoc ipsum canente Sibyllâ: Lib. i. Orac.

— Qui nomine complet

Ortumque, Occasumque, Austrum, Boreamque rigentem.

Parum esset nomine, nisi reipsâ Adam ipse, omnisque posteritas, atque adeo omnis homo, quaternarium corpore animoque inuolueret. Si quidem ut humanus animus, Pythagorâ docente, rerum omnium quaternarium exhibet, per illud quod est, quod uiuit, quod sentit, quod intelligit: ita hominis corpus quatuor ingentia mundi membra, ignem pulmone, aërem carne, aquam cerebro, terram ossibus; ita quatuor principes qualitates, cholera, sanguine, phlegmate, atrâ bile; ita quaternas anni vices, quatuor ætatibus; ita quatuor mundi latera, quatuor suis, Orientem dextero, Occidentem læuo, Meridiem vertice, Aquilonem calce, Philosopho teste, complectitur. Adde, eiusdem hominis quatuor esse nouissima; eiusque æternitatem cubo, siue quadro, signari. Quem quidem Microcosmum dum isto numero refertum auditis, simul eodem quaternario Megalocosmum plenum esse conspiciatis. Quid deinde? Eia Societas IESV, quæ quadrilittero isto nomine insignita es, quæque annum quadragesimum sæculo recurrente iam colis; omnibus beneuolè annuentibus, tetragrammato isti nomini per quaternarios triumphum adorna. Sed quia tuus iste triumphator in Israël, modò pauper est; age quadrigam Ezechielis illi emendica. Profiliat itaque in arenam cum suo curru Cherubinus iste, cui nomen est quadruplex, & cuius singula animalia quadriformia. Substratâ ardenti purpurâ insitat mediæ quadrigæ Verbum infans, salutis tesseram prætendens crucem; in cuius quadro latere, nomen salutis Iod, Schin, Vau, Ghain gemmâ fulgurante sculpatur. Quadrigam præcant quatuor Angeli, qui congregaturi electos à quatuor ventis: lateri dextero assistant quatuor Euangelistæ; læuo quatuor celeberrimi Doctores: subsequantur quatuor notissimi Religiosorum Ordines. tuque his te adiunge quadrimembris Societas, cuius Socij singuli, ac præsertim quatuor vota Professi, illud tetragrammaton nomen expediti ferre per vniuersi quatuor latera: ponè subeant præfata illæ nuper gentes quaternæ & quaternæ. Agite nunc Angeli, & quatuor argenteis tubis ter quater intonate: *In nomine IESV omne genu flectatur, celestium, terrestrium & infernorum.* Igitur flexo in primis poplite, quatuor inferorum loca sese incuruent: tuque deinde cum quatuor tuis partibus, quatuor elementis, quatuor anni temporibus, quatuor ventis, quatuor rerum substantiis, vniuersa terra subside: tu denique inclinare superna ciuitas in quadro posita, ter quaternis nixa fundamentis, totidemque portis ad quatuor cæli climata patefactis. Prouoluantur isthic in genua è vigintiquatuor sedilibus, vigintiquatuor seniores inter quatuor animalia constituti: & ex illis centum quadragintaquatuor millibus signatorum, ex ter quaternis tribubus filiorum Israël triginta sex millia quaternariorum venerentur hoc nomen, & alternis inclament: *Dignus est Agnus (& cum diuinissimo nomine) dignus est IESVS, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.*

Triumphus per quaternarios adornatus,

יְשׁוּעַ

Philip. 2.

Apoc. 5.

*Nomina
certas ob
causas
olim data*

Romanis,

Græcis,

Hebrais.

Vt autem puer esse pergam, qui felicia puero impositi nominis elementa sum nactus, modò eiusdem significationem perquiro. Olim solenne fuit Romanis, Græcis, Hebræis (vt alios complures omitam) non fortuitò, sed consultò, pro cuiusque vel publicâ dignitate, vel priuatâ integritate, aliâque de causâ nomen rebus accommodatum imponere. Ac primùm quidem Romani à victis gentibus domitisque Proinciis, ab Achaiâ, Africâ, Asiâ superatis; ab Allobrogibus, Balearibus, Callaicis subactis; à Geruliâ, Germaniâ, Macedoniâ subiugatis; Cæsares suos atque Victores Achaicos, Africanos, Asiaticos, Allobrogicos, Balearicos, Callaicos, Getulicos, Germanicos, Macedonicos nuncuparunt. Quòd si Græcorum lubet recordari; apud hos Artaxerxes à memoriâ Mnemon, Demetrius ab urbium expugnatione Poliorcetes, Damippus ab audaciâ Ceraunus, Dion Prusieus ab eloquentiâ Chrysoftomus, Pyrrhi proauus à robore Alcetes, Pyrrhus à belli nouitate Neoptolemus, Ptolemæus à beneficentiâ Evergetes, Phocion à probitate Chrestus, Seleucus à victoriâ Nicanor, plures denique ob alias rationes atque alias, sua nomina sunt auspicati. Quid iam de Hebræis? quid de sacris paginis? vbi quot nomina, tot vitæ argumenta; quot verba, tot propemodum notanda mysteria. Quid apud hos Adam? idem qui ex terrâ. quid Abraham? pater multitudinis. quid Isaac? risus. quid Iacob? supplantator. quid Esau? operans. quid Ioseph? augmentum. quid Benjamin? filius dexteræ. Sic Aaron, docens; Moyses, assumptus; Iosue, saluator; Saul, postulatus; Dauid, dilectus; ceterique innumeri, illud quod vitâ vel prodigio intus occultabant, nominis significatione foris prodiderunt. Ceterùm vt ex Latino, Græco, Hebræo fonte non temerè nomina dimanarunt; ita contendo, sacratissimum Seruatoris nomen, non nisi ab arcano consilio, atque altissimâ ratione suum omen inuenisse.

Matth. x.

*Refert Galatinus l. 3.
Arcan. c. 13.*

Tu igitur age in primis Matthæe, tot sæculis expectatum, tot prodigiis præsignatum, tot imaginibus adumbratum, tot vaticiniis prædictum, tot votis expetitur, tot suspiriis exoptatum, tot denique lacrymis quæsitum nomen edisere. *Vocabis*, inquit, *nomen eius IESVM*. Quid ita? amabo te. Interpretationem nominis assecutus: *Ipse epim*, ait, *saluum faciet populum suum à peccatis eorum*. Vnde planè illis assentior, qui existimant hoc nomen ab Hebraico illo *Iesuagh*, id est à salute, deduci, vt qui salus exstitit omnium, etiam nomen ipsum salutis obtineat. Multò sanè illud ante CHRISTI tempora à Rabbi Haccados, atate Consulum Romanorum est assertum, qui Antonium Consulem his verbis affatur: *Quia Messias homines saluabit, vocabitur IESVAGH: gentes autem alterius nationis, que fidem eius sectabuntur, vocabunt eum IESVM. Propterea inuenies hoc nomen IESVS designatum in textu Genesis 49. v. 10. Veniat qui mittendus est & ipse. Si enim accipias in Hebræo primas litteras harum dictionum, consicies nomen IESV*. Hæc Rabbi Haccados, quem Iudæi Magistrum nostrum sanctum soliti sunt appellare. Eodem artificio vsa est Sibylla Erythræa, quæ circa annos Ezechie Regis floruit: illa enim de CHRISTO quædam carmina Græca contexuit, quorum (quod mirabile est) primæ litteræ vnde inchoantur, in normam acrostichidis

chidis conficiunt eiusmodi sententiam: *Ἰησοῦς Χριστός Θεὸς υἱὸς σαωτήρ*, id est, IESVS CHRISTVS *Dei Filius Saluator*. Vbi ingeniosè insuper suo more Augustinus aduertit, ex prioribus litteris eorundem verborum exsurgere verbum *ἰχθύς*, id est piscis. At enim quis ille piscis? Non alius sanè quàm qui procelloso mundi huius naufragantis Oceano natans, submerso humano generi, velut alteri Ionæ, fida statio & salus extitit. aut ille, qui amarissimo dolorum suorum felle, sub vnius Tobix typo, oculos omnium reclusit. aut ille denique, qui in craticulâ crucis tostus ac torridus, perditio orbi non tantùm pabulum, sed salutem vitamque suffecit. Maneat itaque fixum ratumque singulari mysterio, IESVM, IESVACH, hoc est *salutem*, nominari. Sed quantæ, obsecro, aut admirationis, aut venerationis esset IESVM salutem nominari, nisi veritatem significationis istius profuso cruore firmasset? Perge igitur, & fusi cruoris elementa iam cense; & etymologiam indaga. Verùm ego ad solum istius aspectum sanguinis erubescō & attonitus hæreo:

A, a, a, Domine Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego sum. nihil horum capio, nihil intelligo. Neque enim professus sum de atrocissimo isto spectaculo me loqui aut velle, aut posse; sed dumtaxat pueri instar, litterulas voluere, & quid sibi velit IESV nomen, inquirere. Abundè mihi est, vt acquiescam, hoc nomen inane non esse: *Vocabis nomen eius IESVM: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Totum hoc nomen, totus IESVS est noster. Accede eia mecum, quisquis es, & eminus vestigia illius venerare, Numen est: pedes osculare, Pontifex est: manus prehensa, Dominus est: collo incumbere, frater est: os distuina, sponsus est. Totus enim IESVS, ac totum nomen illius, nostrum est. Quid trepidas? Age postula, vt donum tibi offeretur: admitte, vt depositum tibi credetur: exige, tibi soluetur vt debitum: tolle, tibi cedit vt pignus: immola, tibi parebit vt victima. Ne morare, ne dubitare, caeleste hoc donum, immortale depositum, liberale debitum, securum pignus, nobilem victimam; fidens postula, fidelis admitte, constans exige, securus tolle, felix immola. Pergat interea vnusquisque nostrum, ingentibus animis, imitatione CHRISTI, Christiani nominis partes omnes ac numeros, pro suo quisque vitæ genere, probis moribus, atque omni exercitatione virtutis implere. Vos verò præ reliquis, Patres religiosi, quibus illud IESV nomen multò religiosissimum est, pergite non tantùm priuato animarum vestrarum emolumento salutique consulere; sed tetragrammaton illud nomen, eiusdemque vim, per terras & maria, per quatuor orbis plagas feliciter propagare. Nihil enim animi vestri vigor, diuinitusque concessa dona habent maius, quàm vt possint; nihil ardens voluntas, & incensa virtus habet melius, quàm vt velit prodesse quàm plurimis. Dixi.

Lib. 18. de
Ciuic. c. 23.

Ierem. 1.

Math. 1.

ORATIO SECVND A.

*De nomine IESV in solennitate CIRCVMCISIONIS,
quæ præcipua est Societatis IESV.*

IESVS nomen cruentum est.

*Vocabis nomen eius IESVM: ipse enim saluum faciet populum suum
à peccatis eorum. Matth. 1.*

Quoniam hodiernâ die ipsum Verbum, adeoque ipsa eloquentia conticefcit, atque opere solo, & quidem cruento, loquitur; non videtur alienum fore à ratione, si hodie taceat omnis Orator, & pro exordio, folius voces operis audiantur. Vnde cum spectandi, non loquendi, sese offerat argumentum; nemo mirabitur me spectaculum exhibentem, non uti pristino more dicendi. Spectatores igitur adesse nunc iubeo, non Auditores: cum marito virgine, Virginem spectantem, spectatores Angelos, spectatores vos vniuersos. Ecce tragœdiam inchoat prologus infans; Deus sine veste personatus, actor sine voce, choros exhibente vagitu, loquentibus lacrymis, nouo tragœdiæ ritu, primâ scenâ catastrophæ exhibet. Spectate: ecce pallent labra corallina; ecce marcent rosæ genæ; vbertim stillant geminæ ocellorum gemulæ; crebrò gemit os formosum; alternis singultit lacteum pectus. Spectate: miserè tremunt frigidulæ manus; vndique titubat mollicella caro; tenerè palpitant paruula cum corculo viscera; toti trepidant infantiles artus. Spectate: ad asperas tangentium manus tenella membra suspirant, culpam damnati, sine culpâ reus pauet; ad ictum & vulnus puer formidat; delicatulus infans ad cultum petrinum perhorrescit. Intereâ rigidam dextram tenerimus experitur; infons tormento plectitur; infantulusque, quem vixdum habet, sanguinem profundit. Ita *vocabis nomen eius IESVM*. Actum est. Cælum & terra, quid hoc est? Verène conspicio fortitudinem illam infirmari? fiduciam pauere? lætitiâ tristari? sanitatem ægotare? castitatem circumcidi? Euoluendum nobis hoc mysterium, retegendæ latebræ, inuestiganda ratio tam inusitati spectaculi, nominisque tam cruenti. Enimuero existimo quot circumcisionis, tot imponendi nominis fuisse rationes. Vos autem quotquot adhibui spectatores, nunc Oratores esse desidero; ut ego, qui in exordio tacitus omnia suspexi, reliquâ etiam oratione attonitus obmutescam; dumque ab omnibus tam noui, & hæctenus inauditi facinoris causam quæro, me nouum præstem omnibus Auditorem. Atque in primis dic age, cum marito virgine Virgo-mater, quæ potuit esse ratio circumcidendi talis infantis ac tanti? vnde infantulus aut hoc potuit meruisse, aut voluit tolerasse? meruítne qui peccare non potuit? voluítne qui fari nequiuít? velle potuit lapis lydius approbari? fons limpidissimus expurgari? nix candidissima emendari? sol splendidissimus illustrari? templum sacratissimum expiari? Quo nouo vel veteri more at-

que

Matth. 1.

*Tractan-
de causse
circumci-
sionis, ac
nominis.*

*Queritur
ratio à
Virgine &
S. Iosepho,*

quæ instituto hoc purissimum aurum correctum? erat sine scoriâ. serenissimum hoc speculum detersum? erat sine maculâ. laeuissimum hoc marmor expositum? erat sine scabritie. sincerissimum hoc frumentum euentilatum? erat sine paleis. integerrima hæc vitis putata? erat sine superuacuis sarmentis. Homo, inquam, omnium hominum innocentissimus circumcisus? erat sine crimine. Quid igitur causæ est? quid ad hæc Virgo-mater? Illa nihil ore, sed ad spectu flebilis adstat spectaculo, tam saucia corde, quàm Filius carne; seruatque omnia hæc in corde suo. Tacet vicissim (quid enim aliud agat?) modestissimus Ioseph, & depressio collo tragœdiæ huius spectator ingemiscit. Vos ego com-

quæritur
ab Ange-
lis,

Hebr. 2.

quæritur
ab homini-
bus.

A Philo-
sophis red-
ditur pri-
marario:

Heret. 30.
ab Astro-
logis secun-
da & ter-
tia:
à Medicis
quarta &
quinta:

pellō, vos testor, eiusdem tragœdiæ spectatores ac testes Angeli, quid tandem causæ est, cur infans, & insons quidem, hæc patitur? cur vim omnem non repulistis? At, inquam, homo cum sit, humana passus est. Ego verò contrâ: Non homo tantum, sed & hominis opifex est; si Patrem habuit, at ille feminam nesciit: si matrem vidit, at illa viri nescia permansit: Virgo quidem concepit infantem, at eundem ætate grauem virum circumdedit: expletis illum mensibus genuit, sed diu ante se genitum: natum vocauit, sed eundem patrem agnouit. Agite ergo iterum (dabitis enim scio hanc mihi veniam, benignissimi Cælitæ, si in tam suauis argumento vobiscum pergam argutari) nuper arcano matris latebat in vtero? sed eundem etiam tunc nullum mentis nostræ vestræque latebat arcanum. iacebat in solo? at idem fulgurabat in cælo. fugebat vbera? at idem regebat sidera. vagiebat in stramine? at tonabat in æthere. præsepi claudebatur? at vniuersa complectebatur. Quæ cum ita sint, non tantum insons, sed & Deus est: quî potuit ergo circumcidi, cuius origo, æternitas; cuius libertas, peccandi impotentia; cuius natura, bonitas; voluntas, integritas; opus, innocentia? Quid igitur causæ fingi aut concipi potest? Stant attonitæ Angelicæ mentes, tantumque spectaculum silentio ac stupore venerantur. Itaque pace vestrâ, immortales Animæ, ad mortales me conuerto; ad vos, inquam, Auditores, aut potius Oratores mei: vos enim, vt liberè quod sentio eloquar, hodie plus quodammodò iuris habetis quàm ipsæ beatæ mentes, cum de mortali Deo ratiocinandum est, qui nusquam An- gelos, sed semen Abrahæ apprehendit. Loquimini vos itaque, audiente me, quæ sit causa tam indignæ tragœdiæ: atque in primis, vt gradatim procedam, vos honestissimarum disciplinarum ornatissimi cultores Philosophi quid censetis? quid ex ipsis naturæ principiis, quid super hac re adfertis? Placuit, inquam, hoc manifesto signo ostendere, se germanam, veram, naturalem carnem, non ex vicino aère emendicatam, cælouæ decisam induisse. Ita est; & sic Manichæum, Valentinum, Apollinarem euertitis, vestræque sententiæ Epiphanium assertorem habetis. Quid vos Astrologi? Prognosticon hoc esse censetis, rei venturæ certumque præfagium? scio vobis manè cælum rutilans pluuiam portendere vespertinam; primamque illam purpuram sæpè serotinâ excipi tempestate. Quid præterea? Desuper, inquam, cælo micans sanguineus cometes, frequenter assolet Principis alicuius aut Regis interitum præfagire. Vt vt est; illud sanè omnibus exploratum est,

hunc

hunc primum imbrem, maximum nimbum; sanguinemque hunc, Regis Regum cruentam mortem fuisse consecutam. Vos autem, Expertissimi Domini, quid de hoc experimento pronuntiatis? Quia exuberantem in nos amoris calorem (vos febrim vocate) diutius in se ferre non poterat, an ei vena fuit incidenda? Bonum factum. Sed quid deinde? Anne ut humano generi iam senio confecto, propinato sanguinis infantilis haustu, vires, vitam, iuuentutem instauraret? Contendit enim multis argutisque rationibus Marsilius Ficinus, senem, si pueri sanguinem fugat, in nouam restitui iuuentutem. Penes vos hoc esto iudicium: sed & cura. Vos autem Iuris-periti, quid censeatis? quod est vestrum suffragium? Ideone fortassis hoc egit, ut iam spontaneus omnium Fideiusfor effectus, nondum cesso publicæ solutionis die, anticipatâ (ut loquimini) solutione, vel potius liberali donatione, aut refunderet creditori, aut donatario largiretur? Rectè habet. Quæ porro vestra sententia est, Eximij Domini, ac Magistri Nostri? Dicitis Primò: Ratio à priori est, quia sic voluit. Dicitis Secundò: Ratio à posteriori est, ut hoc signo sese ex celeberrimâ vetustissimaque familiâ magni Abrahæ esse, illiusque legitimum semen ostenderet. Ita sentit vobiscum vester Doctor Angelicus. Vos autem Togatæ Nobilitatis Amplissimi Consiliarij, vosque Nobilissimi Magistratus, quid in hoc actu Filio Dei propositum fuisse censeatis? An ut, quam olim Legislator legem omnibus tulerat, hodie confirmaret, atque opere suo ipse subscriberet? Certè hoc Apostolus innuit, dum ait: *Misit Deus Filium suum, factum sub lege.* vobisque consentit scitum illud vetus: *Patere legem; quam ipse tuleris.* An potius idcirco, ut legem hanc patiendo, eandem prudenter abrogaret, & iuberet nouam? Certè vobis hac in parte adstipulabitur Epiphanius. Sed cum de cruore hinc agatur, quid iudicatis vos fortissimi belli Duces, vosque sago Nobiles? Anne sanguinem hunc fudit generosissimus pugil, ut ostenderet sanguinolenta præludia maioris certaminis, ingentesque animos, quibus iam tum hostes nostros opprimeret, spolia detraheret, & de iisdem hoc stratagemate domitis triumpharet? Verùm hinc ego vobiscum demiror nouum pugnæ modum, vbi Imperator inermis periculosè duellat: cui sagum, panniculi; balteus, fasciæ; tympana, gemitus; tuba, vagitus; clamor, lacrymæ; tela, suspiria: cui Campus Martius, stabulum; currus falcatus, præsepe; sonipedes, asellus & bucula: cui certare, est vinci; cui stare, iacere est; cui denique triumphare, est sanguinem fundere. Victoriæ interim applaudimus tali, tantæque: quæ ut dolore ipsi stetit immenso, sic maximam nobis omnibus attulit voluptatem. Neque par est, ut vos ego præteream, qui Religiosam, & præ reliquis sanctiorem vitæ rationem professi estis; vosque Hierarchici Ordinis Viri Ecclesiastici: nisi placeat (quâ præditi omnes estis benignitate) hunc modò mihi fauorem impertiri, ut pro vobis Societatem IESV, cui hodierna solennitas in paucis celeberrima est, singulatim interrogem. Dicitur igitur, Patres religiosi, cur IESVS parens salutis, ac vitæ Princeps vestræ, fuerit circumcisus? An, ut obtemperandi exactam legem suâ admirabili obedientiâ stabiliret? Sic censet Epiphanius, vosque ita censeatis, quibus eadem virtus præ ceteris potissimum cordi est.

An

Lib. de Sa-
nit. tuendâ
cap. 11.

à Iurispe-
ritis, sex-
ta:

à Theolo-
gis, septima
& octaua:

3. par. q. 37.
art. 1.
à Togatâ
Nobilita-
te, nona &
decima:
Galat. 4.

Hæresi 30.

à Sagatâ
Nobilita-
te, vnde-
cima:

à Religio-
sis & Ec-
clesiasticis,

à Societa-
te IESV,
duodeci-
ma:

Ibidem.

Zach. 13. IESV, & ampliùs laua, vt sua vaticinio constet veritas: *In die illà erit fons patens domui David, & habitantibus Ierusalem, in ablutionem peccatoris & menstruatae.* Ecce apertæ terræ prima vitis; sectæ vitis prima vua; vua nouæ primum vinum: ô mi IESV, mi *Samaritane*, vulneri meo infunde vel guttam! Ecce tribus Iudæ electus hortus; vernantis horti oliua prima; recentis oliuæ oleum primum. *Oleum effusum nomen tuum*, mi IESV: applica vim nominis huius animæ meæ, eritque vulneribus persanandis perfecta medicina. Quid denique? Ecce tribunal, sed Iudicis rei; sed Domini serui; sed Dei *sanguinum sponsi*. Parce, ô Iudex, qui pro me reus es; parce, ô Domine, qui pro me seruus es; parce, ô Deus, qui mihi *sanguinum sponsus* es! O mi Iudex, sed simul misericordiarum pater! ô mi Domine, sed pariter dilectè frater! ô mi Deus, sed idem blandiens infans! Dicam ego, spe erectus ac plenus: Non verebor hoc forum, vbi Patris est iudicare; vbi Fratris est patrocinari; vbi Infantis est sententiam dicere. Dixi.

ORATIO TERTIA.

*De nomine IESV.*Vocabitur nomen eius Admirabilis. *Isaia 9.**IESVM in condendâ Societate admirabilem fuisse.*

QVæ precatus est olim à Deo immortalis Societatis nostræ conditor Ignatius, illo die quo Romanus Pontifex illam augustissimo IESV nomine insigniri voluit, vt ea res sibi Sociisque suis ac Reipublicæ Christianæ benè atque feliciter eueniret; eadem nos singulari Dei beneficio, longo temporum ac laborum iam confecto cursu, plene cumulateque consecutos esse, meritò publicâ celebritate gratulamur. Quòd si enim illa solennis appellatio, Pontificis auctoritate consecrata, tantam habuit in se lætitiã, quantam nominis illius dignitas postulat: profectò cum iam peracti sæculi exordia progressusque cogitando repetimus, tantò maiori nos voluptate perfundi necesse est, quantò illustrioribus argumentis omnes diuini illius nominis in condendâ Societate numeros expletos intuemur. De quibus singulatim si loqui vellem, quis tandem esset orationi meæ modus? vnde principium caperem? aut vbi exitum inuenirem? Ego igitur, vt certos mihi fines terminosque constituam, istud breuiter nitar ostendere, IESVM in erigendâ propagandâque Societate, sui nominis admirabilitatem velut insigni posito monumento, orbi prodidisse. Verùm cum benè prudenterque admirandi vim ac naturam tenere, causæ meæ non mediocriter intersit, priùs intelligere necesse est, in quo vera admirationis sita sit ratio. Habent id quidem magnarum & inuolutarum rerum successus prosperi & inopinati, vt clamores & obstupescentium animorum varios & celeres motus in hominibus efficiant: verùm hoc euenit sæpiùs, vt plerique se iudicio multitudinis, quod in his rebus discernendis grauissi-

mum

mum esse non solet, circumueniri vgerique patiantur. Quid enim? armorum strepitu & tubarum sono populos late percellere, valere celeritate consilij, iter quocumque liberit hostium internecone sibi patefacere, disiunctissimas terras cursibus suis ac victoriis illustrare, an ego illud admiratione dignum appellem? Propius accedo. Nego ista esse admiranda, Respublicas iacentes erigere, dissipatas componere, examinatas recreare. Intrabo etiam magis. Nego eam satis iustam videri admirandi materiam, dæmones miserorum corporibus immerfos diuinâ vi expellere, cæcis ac surdis videndi audiendique reddere facultatem, mortuos ad vitam euocare, si in his rebus diuinæ gloriæ studium desideretur. Admirabilis est ille, qui æterna statuit virtutum suarum monumenta, posteris etiam ad exemplum salutemque profutura: illum omnes merito intuentur atque suspiciunt, qui cælestium armorum præsidio non Imperij, sed Religionis fines amplificat; qui non interfectorum millia numerat, sed seruatorum; qui nullum molitur excidium, nisi impietatis; nullos triumphos, nisi in cælum inuehentos. Si illo consilio salutis nostræ parens I E S V S hoc superiore sæculo Societatem nostram, velut generosam & ad quæuis certamina expeditam legionem, non militari tantum cingulo, sed etiam nomine suo donari ornarique voluit; si illam eduxit in solem ac puluerem præliorum; si illius laboribus dæmonum tyrannidem & flagitiosum illum triumphantum, è voluptatibus, auaritiâ, superbiâque concretum, grauissimè contudit; si furorem atque amentiam eorum hominum fregit, qui ex illo ganearum suarum nidore atque fumo prorumpentes, bellum omni scelere & odio imbutum contra aras & sacra omnia comparauerant; si Romanæ Religionis intulit signa ad sola terrarum vltimarum; num quid est causæ, quin I E S V M in illa condendâ Societate, quæ res tantas eius auspiciis egit, admirabilem nominemus? Atque hæc admirandi ratio magnas profectò ex eo capite vires accipit, quòd ad illum rerum grauissimarum cursum conficiendum Ignatium Loiolam elegerit. Cùm hominem nomino, satis mihi videor dicere. Eius enim vitæ rationem si inspexeris, in armis erat enutritus; si ingenij culturam, non humanis, non diuinis disciplinis instructus; si ætatis progressum, ad Latini sermonis ponenda rudimenta vix idoneus esse videbatur. Itaque post multa iam militiæ confecta stipendia, Grammaticæ studium aggreditur. Tunc denique? verumtamen aggreditur. Quo successu? dum primum per compendia vagatur, tantum abest vt progressus faciat, vt post diuturnos labores, illi ætati vix tolerabiles, in ipsis adhuc principiis consistat. Opinor, cùm decursa illi propemodum erit ætas, cùm exhaustæ vires, cùm sibi inutilis, tum de refutandâ hæreticorum insaniâ, de perditis ad frugem reuocandis, de impietate exterarum gentium abolendâ nequidquam cogitabit. Nam quis ex his tam obscuris desperatisque principiis non intelligat illas tam arduas ab Ignatio de Religioso cœtu fundando conceptas spes infirmis & labantibus fundamentis nixas fuisse? Et tamen (ô rem admiratione dignissimam! ô arcana ac suspicienda æternæ Mentis consilia!) dum omnibus humanis præfidiis destituitur, dum voluntaria rerum omnium inopia meditato-

Admirabilis IESVS in condendâ Societate, quòd ab eâ tantum bonis

quòd à mihi inchoata,

qui studio serò est aggressus,

& pruden-
tium iudi-
cio fru-
stris

retardat conatus, dum victum ostiarum quotidie quaerit, dum inter pueros sedet auditor, dum ingenij sui experitur tarditatem; Antuerpiæ, vbi paupertati suæ subsidium quaerebat, Hispaniensem mercatorem, virum in primis opulentum, monere audet, grates vt agat Deo, à quo scilicet lectus sit, vt olim suâ in patriâ Societati IESV Collegium condat. Labet hîc mihi plusculum ingenio meo concedere: lubet animum, lubet admirationem pascere. Quæro ex vobis, grauissimi sanctissimiq̃ Patres, Basili, Augustine, Hieronyme, & prudentissimi tractandorum animorum artifices: Homo quispiam, scientiarum omnium rudis, & non nisi inter castrorum clamores lituorumq̃ cantus ad bellicam virtutem inanemq̃ gloriam educatus, militaribus studiis alto quodam animo nuntium remittit: à rebus humanis ad diuinas se transferre serò cogitat: neque in suam vnus tantum, sed in aliorum salutem toto pectore incumbere vehementer desiderat, paratus non valetudini, non labori, non vitæ parcere. Quid agat? quid moliat? quid est, quod hac tandem de re vobis possit videri? Profectò si rectè vestram integritatem atque prudentiam cognoui, non multum me fallit, si consulamini, quid sitis responsuri. Primum vitæ antea commissa expiare: deinde ad declinandas illecebras vitiorum in aliquo specu latitare: illic, si quidem tanto alienæ salutis desiderio teneatur, hac de causâ ieiunij & alijs asperitatum formis corpus atterere, in sacris precationibus horas complures quotidie ponere: aut certè, si hoc robore animi atque hac indole virtutis & continentie sit, vt sine contagione vllius turpitudinis ac sceleris in publicum egredi se posse confidat, facem omnibus ad omnem honestatem præferre. Dubitari vix potest, quin si audiat hominem id ætatis ad spinosas Grammaticorum præceptiunculas hauriendas sese conuertere, illic iudicaturus sitis, hæc ab illo studia conatu quidem magno, fructu verò minimo susceptum iri. Sed quid ego ita graues personas induxi? nimirum vt, si sanctissimi illi Patres hîc iudices sedeant, ego non perorando, sed rem simplici ac nudâ oratione proponendo conuincam, IESVM in moliendâ Societate prorsus admirabilem exstitisse. Quid enim? potueruntne vnus militis studia tam serò suscepta laceratas ac distractas pietatis atque doctrinæ reliquias colligere & instaurare? potuerunt incursionibus illæ hæreticorum atque impetus tam furentes ac violenti, vt omnes Reipublicæ Christianæ partes labefactandæ viderentur, eâ quam modò dixi imbecillitate sustineri? Enimuero, si quis ex altâ speculâ abhinc annos centum contemplatus fuisset, quanta flagitiorum ac deprauatarum opinionum labes totâ Europâ sese panderet, quàm impune pestilentissimorum hominum colluuijs florentissimas vastissimasq̃ regiones peruagaretur, quàm exiguæ ac propemodum nullæ agerentur aduersus illos perduelles multis in locis excubiæ: deinde si cogitationibus (quoniam agiles ac liberæ sunt) in Africam, in Asiam, in Americam se conuertisset, obseruassetq̃, quàm illic miserandum in modum prostratæ Religionis victrix impietas insultaret: postremum, si ad scholam illam retorsisset oculos, in quâ sub ludimagistro repuerascebat Ignatius, homo trium ac triginta annorum ætatis: hæc, inquam, omnia si ob oculos

los habuisset, vnuquãne existimasset fore, vt post adeò tristia & ab omni rectè viuendi ordine ac ratione aliena tempora repente sæculum hoc cælis gloriosum, terris optabile, hæreticis ac sceleratis formidandum, barbaris inopinatum, posteris stupendum, nobis ob recentem eius memoriam multò iucundissimum oriretur? Atqui tam sublimium rerum spem suã agendi ratione intercludere potius, quàm orbi inferre videbatur Ignatius. Cùm enim hîc & illic, vagabundi in morem, manum ad stipem porrigit, & subinde in aliorum salute procurandã insigni quidem charitate, sed quæ viris etiam grauissimis inconsulta videbatur, operam gnaviter locat, ab vrbium Præfectis in custodiam datur, quæstiones de eo habentur. Quid ad hæc Ignatius? gaudet hos pietatis suæ fructus sese carpere. Non, inquit, id defugio, neque in eo laboro: innocentia meæ tot in locis iniiciuntur vincula; iniiciantur fanè: volens illa complector. Quid igitur cogitas? an id cum animi tui decretis adeò præcelsis pugnare non vides? Quid? in neruo ac vinculis haberi, rapi ad tribunalia, in illo paupertatis squallore & nosocomiorum sordibus assiduè versari; sermonem aliis dare, odiosum omnibus fieri, hæc quò pertinent? Vt sanctioris vitæ & propofiti socios tibi concilies? at, si id velles, auctoritatem tibi potius quodam splendore vitæ & commendatione famæ comparares. Vt CHRISTI causã nullo sis apud homines loco? at cuius nomen contemnitur, eius quoque monita haud magni putantur. Vt ægrotantibus consolationem aliquam adferas? at morborum contagia te prius conficient, quàm orbi tantoperè laboranti adesse possis. Multa, mihi crede, sunt eiusmodi, vt, etiamsi in homine priuato negligenda sint, tamen in eò qui se rebus gerendis admouere desiderat, omni ope declinanda videantur. Quæritur enim in priuatâ iniuriã, patientiæ laus; in publicâ, existimationis. Sed non dilatabo orationem meam: etenim posset esse infinita, si mihi libeat explicare, quàm præter sapientissimorum hominum spes atque iudicia Societatem suam IESVS è tenebris in apertum lucemque produxerit. Neque verò, quod admirandi causas incredibiliter exag-
gerat, illa circum incunabula sua magno nisu complures annos ex-
traxit: quemadmodum olim Romanos accepimus per annos ferè tre-
centos circum ipsam matrem suam cum finitimis fuisse luctatos. Vix-
dum orta diem viderat, cum ad Dei gloriam salutemque terrarum labo-
res suos non angustioribus quàm totius orbis regionibus definiuit.

quique se
abiecitum
apud om-
nes redde-
bat:

denique
quòd ea
breui tem-
pore fue-
rit toto
orbe pro-
pagata.

Quippe ab Oriente penetrauit trans Indum & Gangem ad Sinas & Iapones: ab Occidente cursum instituit trans immensam illam Oceani interfusi vastitatem, quã nouus Orbis à nostro dirimitur: omnes sinus, promontoria, littora, insulas, vrbes nouã & illustri Christianæ Religionis famã compleuit: in aciem & dimicationem cum hostibus venit: vicit: victos legem iussit accipere: maximaque victoriæ merces fuit, templa Deorum simulacris exinanire, æterno Numini aras erigere, cæli municipia & colonias fundare. Non fuit profectò, quòd fortissimum illum Hebræorum Ducem Iosue imitatus Ignatius, solem iuberet ad conficiendam victoriam stare. Quà sol surgebat, & quã labebatur, parem ferè ac perpetuum nobilissimarum victoriarum cursum

intendebat. Ita nimirum postquam se ipse vicerat, sperare victoriam orbis potuit. Bucephalum, equum illum ob ferociam toruitatemque vultus & naturæ durum atque intractabilem, ad frena sefforemque patientium adegerat Alexander. Restitit ad id Philippus rei nouitate recreatus, eumque ex equo desilientem paternè complexus; Macte, inquit, fili, hac fortitudinis gloriâ, & Regnum, quod istud animi tui inuictum robur æquare possit, armis quare: nam Macedonia mea te non capit. Itâne est? Equum insolentem Alexander domuit: continuone causa fuit, cur à parente audiret, vt ad nouas prouincias, quasi eximium præmium fortitudini debitum, conuolaret? Non opinor. At ex quo indomitas deprauatæ naturæ cupiditates tantâ animi præstantiâ Ignatius refrenauit, meritò Iesvs illum his identidem vocibus ad res omnium maximas incitasse creditur: Roma, Ignati, & Italia tota tuo minor est animo: Europa ipsa te non capit: noua Regna, nouus Orbis quærendus, vbi Religionis trophæa statuuntur. Tibi Hispanorum, tibi Lusitanorum Regum numerosissimæ classes nuperrimè seruiert, vt amplissima tuæ tuorumque virtuti explicandæ spatia aperirent. Quas IESV Optimi Maximique Regis voces cum audimus, & iam tam inopinatis rerum maximatum successibus cumulas videmus; quid agimus? quid sentimus? possumus admirationem ipsi nostram continere? possumus res tantas sermone velle complecti, in quibus disertissimi Oratores omnes vires, neruos, opes, ornamenta, lumina, suauitates, flores, illecebras orationis suæ abforberi fateantur? Equidem verendum mihi non est, ne non videar ad illustrandam IESV gloriam appositè perorasse, si (quod in diuinis rebus fieri solet) indictio mihi silentio tantarum rerum magnitudinem fuero veneratus.

*Orationibus de augustissimo IESV Nomine visum est
Inscriptionem subiungere, non tam ari quam posterorum
memoria imprimendam.*

REGI

REGI REGVM
DOMINO DOMINANTIVM
PRINCIPI REGVM TERRÆ
IESV CHRISTO:

SVB CVIVS AVGVSTISSIMI NOMINIS TRIVMPHALI SIGNO
NATA, CONFIRMATA,
IN CAMPVM EDVCTA
CONTRA TETERRIMOS RELIGIONIS HOSTES

SOCIETAS
ANNVM IAM CENTESIMVM
IGNATIO DVCE

VITAM PRO DIVINI CVLTVS INCREMENTO PACISCENS,
INQVEROMANI PONTIFICIS VERBA IVRANS,
AD TVENDAM SALVTEM MORTALIVM

Greg.
XV. in
Resp.
ad re-
lation.

DEO ET ECCLESIAE
TERRA ET MARI

NON SINE SVDORE ET SANGVINE
SOLO MAIORIS DEI GLORIAE STIPENDIO
MILITAVIT.

CVIVS

SAPIENTIAE CONDITAM
BONITATI PRODVCTAM
POTENTIAE CONSERVATAM

SOCIETATEM

REFERRE NOS VOLENTES LVBENTESQVE PROFITEMVR.

QVO

Q V O

ETIAMNVM ROMÆ ET VBIQVE PROPITIO,
 INTER OBLOQVENTIVM CALVMNIAS,
 INTER INSIDIAS HOSTIVM,
 INTER TORMENTA CARNIFICVM,
 RVINAS INTER PVBLICAS
 ERECTI STAMVS.

C V I V S

NOMINI DEBEMVS, VIRTVTI TRIBVIMVS,
 GLORIÆ CONSECRAMVS,
 QVOD IN OMNIBVS

* 2. Cor. 4.
 secundum
 lectionem
 Ambrosij,
 Theoph.
 Caiet &c.

*PREMIMVR, SED NON OPPRIMIMVR,
 PERSECVTIONEM PATIMVR, SED NON DERELINQVIMVR;
 DEIICIMVR, SED NON PERIMVS,
 SEMPER MORTIFICATIONEM IESV IN CORPORE NOSTRO
 CIRCVMFERENTES.

ILLI NOMINI, ILLI NVMINI,

C V I V S

AD VERITATEM SPLENDOR ILLVMINAT,
 AD VIRTVTEM RVBOR INFLAMMAT,
 PATERNIS IGNATII LEGIBVS
 DEVOTA ET CONSECRATA SOCIETAS
 FVLGOREM NON AFFECTAT ALIENVM,
 IESV SVI RADIIS SAT ILLVSTRIS,
 NEC PALLESCIT AD SVSPICIONEM MORTIS ET VVLNERVM,
 MEMOR ETIAM HVNC VICISSE POST SANGVINEM.

ORA-

ORATIO QVARTA.

*De IESV CHRISTO Duce nostro sequendo, & quid in nobis
efficere debeat recordatio nominis nostri Societatis IESV.*

QVÀ Dei prouidentiam contigisse dicam, Ignati, vt Societatis à re condita sanctissimam appellationem vniuersæ ceteroqui Reipublicæ Christianæ salutarem ac communem, vni tibi tuisque assessoribus propriam esse volueris atque militarem? neque enim te virum cum in omni tuâ actione prudentem & circumspectum, tum diuinâ luce præ multis illustratum, fas est existimare, in re tanti momenti quidquam sine ratione, consilio, auctoritate statuere voluisse; præsertim cum & suauissimum Pacificatoris IESV nomen, & militiæ interim, quam sub eodem lati alacresque profitemur, Religio, tam apta inter se ac colligata, tamque firmo ac reciprocante nexu coniuncta copulataque existant, vt, quoniam Imperatoris sui nomine insignita est, nec Societatem IESV sine eius Duce concipere, nec Ducem eius IESVM sine Societatis inscriptione recordari facile possimus. Quid enim? an non, cum primum IESV nomen Assertori salutis nostræ fuit impositum, aurea sæculorum omnium pax, nobiliore fœderis arcu, in carne eius sancta & cum Deo confirmata est? an non, cum vagè dispersa, in eandem eum Iudæis Ecclesiam coalescere cœpit Gentilitas, non iam amplius Synagoga, sed Societas IESV Filij Dei cœpta est nuncupari? Quo igitur vel auctore tranquillissimum pacis nomen ad militaris sagi tumultus transferre, vel assertore eminentissimæ dignitatis titulum vni à te instituto Ordini ausus es vindicare? Equidem sic arbitror, Auditores, id non nisi magnæ illius Prouidentia cuncta moderantis ductu iudicioque factum esse (eo præsertim Ecclesiæ statu ac tempore, quo latebris suis Orcique tenebris emersa recens hæresis, sacrilegas perfidiæ faces toto Septentrione longè lateque circumferebat) vt & signum illud belli, pacificum aliàs ac lene, contra perduelles ad infringendam illorum audaciam Ductor nouus extolleret; & legiones suas aduersus immanem illam furiam teterrimamque pestem, quæ iam palam & armata volitabat, in campum aciemque prodituras, non suo Ignati, aut cuiuspiam è mortaliū genere Imperatoris, sed Societatis IESV titulo condecoraret. Nisi enim ex obiectâ diuinitus CHRISTI crucem humero gestantis specie (cui iam tum ab æterno Patre, quam designauerat animo, militia commendabatur) certò didicisset, ita fixum nimirum ratumque diuinâ lege esse, vt istiusmodi auspiciis noua castra metaretur; nequiquam sanè, quæ erat modestiâ & submissione, augustissimam communis Ecclesiæ nuncupationem aut sibi suisque vindicasset, aut ad erecti à se vexilli religionem sacramentumque traduxisset. Tum enim verò non moueri se, sed impelli; non excitari, sed inflammari; non duci, sed cogi quodammodò occultâ vi imperioque sensit, ad perpetuum atque implacabile bellum vno hoc copiarum suarum Duce atque auctore nefariis diuinæ gloriæ proditoribus inferendum: vt iam minimè

Q mirum

mirum videri vobis debeat, Auditores, si hodiernâ die studium omne meum cogitationemque ad hoc argumentum paulò latius explicandum conuerterem, quo perspectum vobis penitus probatumque sit, omnem vitæ nostræ rationem in hoc sitam esse oportere, vt præclarissimorum facinorum imitatione fortissimi Ducis nostri IESV CHRISTI, à cuius Societate nomenclaturam accepimus, vestigiis pressè insistere firmiterque possimus.

Dux IESVS
sequendus
ab omnibus:

Isa. 55. 4.

Fuit quidem hæcætenus semper, atque etiamnum est, æterni Dei firma immobilisque voluntas, ex abdito rationis increatæ consilio profecta, vt quotquot imaginem Filij sui nobilissimæ Mentis à se procreatæ similitudine repræsentarent, eundem & veritatis testem, & militiæ ducem, & disciplinarum omnium magistrum sequerentur. Quorsum enim spectat illa vaticinantis Isaïæ vox: *Ecce testem populis dedi eum, ducem & præceptorem Gentibus?* Inter tot opinionum, quæ mentibus nostris de rebus diuinis obijciebantur, varietates fluctuabamus incerti cui potissimum sententiæ præberemus assensum. quis consilio adeset dubitantibus? quis mobiles nutantesque firmaret? quis de obscurâ veritate certos, de perplexis quæstionibus expeditos, de mysticis supra sensum omnem cogitationemque positus redderet securos? Tenebamur profundissimâ quâdam ignoratione rerum omnium, quæ quidem ad consequendam salutem vtilis ac necessaria sunt. quis rudes atque imperitos vitæ melioris præceptis imbueret? quis ignaros religionis excolleret? quis tot inter commentitias Deorum Gentilium formas veræ diuinitatis naturam, cultum, carimonias edoceret? Post oblatum principio naturæ nostræ vitium ac corruptelam, grauissimis eramus erroribus irretiti. quis labyrinthos explicaret? quis expediret anfractus? quis finis euolueret? quis viarum itinerumque, quæ ad æternam salutem tendunt, ignaros per angustas & perplexas vitæ semitas duceret? Rempublicam habebamus iam inde à primis incunabulis veriore fato quàm Cadmea olim progenies, mundi militiæ deuotam. quis haberet delectus? quis armis instrueret? quis ad pugnam exerceret? quis è castris in aciem educeret? quis signa præcederet? quem Imperatorem milites sequeremur? *Homo*, ait ille, *sequendus non erat, qui videri poterat; Deus sequendus erat, qui videri non poterat.* Quid istuc rei est, Auditores? numquid perturbati animo? numquid percussi? numquid conterriti estis? O miseros nos hac lege, planeque perditos, nisi consilium à Misericordiâ supra fidem omnem rationemque humanam diuina Bonitas ac Sapientia excogitarit? Bellum nobis cum infestissimo hoste gerendum est; tirones cum veteranis, imbelles cum fortibus, rudes atque ignari cum vaftris exercitatisque committendi sumus. Habent illi, quem sequantur, antesignanum Luciferum, tam viribus potentem quàm victoriis clarum; nos contra nudi atque inermes, ratione, consilio, præfidiis omnibus destituti, quem iniuriarum depulsorem? quem defensorum vitæ? quem salutis vindicem? quem militiæ nostræ principem auctoremque instituemus? Hominemne quempiam ex Adami stirpe procreatum? at omnes illi iam victi prostratique iugum illius crudelissimum ignominiosissimumque patiebantur. An aliquem ex cælestibus

S. August.
Serm. de
Nat. Dom.
cit. à sancto
Thomâ
3. part. q. 1.
art. 20.

non hominum
aliquis aut
Angelorum:

bus spiritibus? hi verò etsi & naturæ viribus pares, & gratiæ præsidio fortiores, & assiduitate vincendi ac gloriâ celebriores essent; quo modo, cum humanis obtutibus corporum expertes obijci non possent, signa nostra anteirent? quo modo in hostem ducerent? quo modo laborum, periculorum, vulnerum, mortis denique contemnendæ exemplo timidos nos segnesque excitarent ipsi naturæ sublimioris atque immortalis beneficio securi? Deumne ipsum sapientiâ & potestate infinitum? ita quidem oracula diuina pronuntiabant: *Dominum Deum vestrum sequimini, & audite vocem eius.* Enimuerò cum haud minus ipse quam Angeli à corporum naturæque humanæ concretionem longè esset remotissimus, quâ se ratione spectandum oculis nostris offerret? quo modo æstum, frigus, inedia, egestatem rerum omnium, ærumnasque militaris instituti proprias, nullius ipse egens toleraret? Hic nimirum misericordiâ nobis & commiseratione opus est, ne funditus intereamus. Inuenit medium suprema Bonitas, quo sociatâ vtriusque naturæ communionem, atque in vnâ personam coagmentatâ, ante oculos atque ora nostra mortalem carnem conditionemque indutus versaretur Deus. *idcirco enim incarnatus:* Quid igitur? *Vt exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo.* Præclare profectò atque sapienter! nam si rem ipsam attentius inspicere, suisque, vt quidem fieri par est, momentis expendere velimus, nonne hic (quod secundum Augustinum Angelicus quoque Doctor annotauit) eminentissimus inter alios finis est, ob quem Dei Filius humanæ naturæ copulatus est? nempe vt earundem, quibus obnoxia illa est, miseriarum communicatione, tantò efficaciore ad sequendum se stimulo perurgeret, quantò constaret ipso vsu experientiâque certiùs, nullius ærumnæ periculi que præterquam vnus peccati immunem esse voluisse? Nonne idcirco & inedia vexari, & siti confici, & exhauriri laboribus, & violari contumeliâ, & cruciari vulneribus, & morte denique acerbissimâ extingui voluit, vt ad eandem belli periculorumque societatem vocatos esse nos recordaremur?

Sed nimirum certandi hæc pro salute nostrâ atque Ecclesiæ incolu- *maximè Societatis Religiosæ.* mitate Ducis exemplo atque imitatione necessitas, communis bonis omnibus, nescio quonam pacto Ordini nostro propria, maius aliquod studium à nobis maioremque contentionem in hoc laudis genere requirit. tamen enim dignitas nominis, quo insigniti sumus, æqualiter concessa sit omnibus; ipsa tamen appellatio, postquam diuini instinctu Numinis sigillatim adhibita nobis est, angustioribus terminis cœpta *Primò, propter appellati- nem nomi- nis IESV,* definiti, itaque circumscribi visa est, vt, cum eius ratio ad omnes, vsus tamen officiumque pro Ecclesiâ dimicandi ad Religiosos Societatis nostræ viros, præcipuo ac peculiari quodam Romani Pontificis indulto, pertinere videatur. Ignorare certè potest nemo, quod nos experiri *quam oppugnant heretici.* etiam quotidiano sensu gloriamur, neminem ferè grauissimis hisce temporibus Fidei Religionique bellum indixisse, qui non vnâ inimicitias nobiscum immortales sibi duxerit esse suscipiendas. Non minus de Societate quàm de Paulo dictum arbitrere: *Ego enim ostendam illi, aa. 9.* *quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Deus bone! quot impetiti calumniis?

niis? quot laceſſiti iniuriis? quot libellis vexati? quot lacerati linguis? quot ſtylis confixi ſumus? in conuiujs rodunt, in circulis vellicant; ludificantur domi, calumniantur foris; palàm inuido, clàm maledico dente carpunt; prosperis rebus noſtris dolent, aduerſis lætantur, ruinis exultant. Quidquid vſpiam deprauatarum doctrinarum in lucem typis extruditur, quidquid in rebus fidei peruerſum iuxtà ac controuerſum diſputatur in ſcholis, quidquid voce publicâ declamatur in ſuggeſtis; id omne contumelijs & conuitijs aduerſus Societatem conſperſum eſt; velut aut inſicetum futurum ſit omne mendacium, quod non hoc ſale fuerit conditum, aut ſine ratione ac fundamento aſertum, quod ab his contra nos obtreſtationibus pondus aſſenſionemque ſuam non acceperit. Omnium certè inimicorum fidei tela ſic in nos contorquentur, quaſi ſanctitatis ac Religionis Catholicæ integritas in noſtrâ vnius Ordinis incolumitate ſita ſit: quo velut robore quodam publicæ ſalutis conuulſo atque labefactato (vt illi quidem ratiocinantur) mox ipſa fides, pietas, cærimonix, cultusque priſtinus, euelli penitus atque extirpari nullo negotio poſſe videantur. Sed hoc quidem beneficium interpretamur, cum, vt dixi, in laude ponamus, improbis diſplicuiſſe. Interim alienatione iſtâ veſtrâ vtimur, hæretici, contra impias & nefarias molitiones quibus veritatem impugnatis; tantoque maiore impetu aſurgimus in deſenſionem omnium, quanto magis vni impetitur: ad maledicta & probra, quæ ore ſpurco in nos ingeritis, tardi, imò ſegnes; ad iniurias verò ab Eccleſiâ propulſandas prompti, alacres, expediti. Quo in certamine, vt & in rationibus vitæ noſtræ Inſtituti que vniuerſis, id & præ oculis habemus, & præ nobis ferimus, ne quid diuerſum, nedum pugnant aut alienum ab exemplo Ducis noſtri feciſſe videamur. Siquidem vnum hoc certum nobis perſuaſumque eſt, vt à Deo ad *Societatem filij eius* vocati, huic dumtaxat mereamus, huius tantummodo ſigna proſequamur, hunc vnum in otio ac puluere, domi militixque, certiffimum omnis virtutis & ſanctitatis exemplar imitemur. Hæc & vocationis noſtræ finis, & appellationis cauſa, & perfectionis denique ſumma eſt: cui quemadmodum à maioribus noſtris ſatiſfactum ſit, ſi honorifficentiſſimo Pij IV. teſtimonio comprobare voluero, neſcio proſectò, ampliorèſne inuidiæ inimicitias timere ab obtreſtatoribus, quàm imitationis fructum à nobis ipſis ſperare debeamus. Augebat ille minimam hanc Societatem cum fauore ſuo, tum ornamentis atque immunitatibus innumeris: quæ ne temerè aut fortuito in indignos, ſed benè de Republicâ Chriſtianâ meritos, congeſſiſſe videretur, beneuolentiæ rationem ſuæ orbi Catholico verbis hiſce teſtatam eſſe voluit: *Qui ſicut nomen Sociorum IESV aſſumpſerunt; ita opere, doctrinâ & exemplis Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM imitari & eius veſtigia ſequi nituntur.* Quidquàmne dici potuit aut ad explicandam nomenclationis noſtræ intelligentiam manifeſtius? aut ad retundendam hoſtium calumniam potentius? aut ad Ordinis noſtri laudem ſplendoremque amplificandum glorioſius? aut ad æmulationem imitationemque CHRISTI in animis noſtris excitandam vehementius? Vellem equidem, maledici iſti calumniatores, cum publicis declamationibus

1. Corint. 1.

Bullarium
Societat.
pag. 74.Vellicant
maledici:

tionibus & scriptis, famamne dicam an popularem auram, ex nominis nostri vellicatione aucupantur, dimissâ tantisper calumniandi libidine, assumptâque ratione tam hoc ad se referant, sibi que dictum existiment, quàm & audiunt & intelligunt, summo Dei in terris Vicario placuisse. Quid enim? licuit per Apostolicam Sedem Francis duobus eximiam sanctitate viris, vni Minorum, Minimorum alteri, nomen, ad imprimendam altius affectatorum suorum animis submissionis virtutem, velut proprium vsurpare, quò firmius sibi persuaderent, tantò ipsos modestiores in omni vitâ esse oportere, quantò suâ ipsi compellatione conuinci possent manifestius moribus suis officioque defuisse, nisi se minores, minimosque omnium exhibuissent. Licuit præcellentibus Magnæ Matris cultoribus, eiusdem Pontificis auctoritate, Seruitis vocari; vt nisi vocabulum externamque mentiri speciem aliud agendo vellent, Marianæ seruitutis tam nobilis; tamque liberæ, numquam immemores essent. Licuit eodem iure Sanctimonialibus quibusdam, non Matrum aut Sororum, quo ferè reliquæ notantur, sed Angelicarum titulum sibi vindicare; vt beatarum mentium nitorem atque castimoniam æmulandam sibi esse repetitis identidem appellationibus commonerentur: Ignatio Sociisque eius vitio vertetur, si ex nomine diuinitus Ordini suo concesso arctiore quodam vinculo obligari se fateantur, ad Ducis sui IESV, cuius esse se socios numquam non volunt meminisse, vestigia pressius constantiusque prosequenda? At Societatis IESV nomen commune est Christianis omnibus. Rectè equidem. Et sociis IESV vocari licet cunctis qui *in nomine Domini* IESV salutaribus aquis abluti sunt. Bellè profectò. Et eiusdem Societatis dignatione ad sequendum IESVM prouocari nos excitarique manifestum est. Enimuerò sapienter. Verùm & Minorum & Minimorum & Seruitarum & Angelicarum nomen, resque ipsa communis est Christianis vel omnibus, vel certè optimis; num igitur insolentiæ idcirco, temeritatis, arrogantia arguendi sunt homines sanctissimi, qui instincti diuinitus, Pontificis Summi si non iussu fortassis aut consilio, auctoritate certè atque approbatione, quod publici iuris fuit, peculiaris cuiusdam officij præcipuique obsequij professione, velut accepti beneficij susceptæque vltro obligationis memoriâ, ad se transtulerunt? Vocentur sanè Societates IESV quotquot orbe toto cætes existunt bonorum; non inficiamur, neque inuidemus. Excitentur etiam huius nominis recordatione ad instituendam vitam Saluatoris quàm simillimam; gratulabimur profectò, atque etiam laudabimus. nemo sit qui præclarissima heroicarum eius virtutum exempla non ad se quoque pertinere existimet; optimè me hercule ac diuinè. Utinam quidem omnes ita sentiant, planeque id sibi non persuadeant modò, sed etiam agant atque efficiant! At si & Dei voluntate, & Apostolicæ Sedis gratiâ, Ignatius sibi suisque præcipuam quamdam ex hac notione imponendam esse necessitatem iudicauit hoc propius militiam IESV virtutesque eius in omni vitâ sequendi, quò cum nomine ipso, quod gerimus, connexa indissolubilius atque coniuncta perpetuam quamdam animis obiciunt speciem memoriæque muneris nostri sempiternam; quid, amabo, excogitauit arro-

probat
Pontifex:

Act. 19.

ganter? quid insolenter, superbe, contumaciter inuenit? quid à Religio-
 sâ summisione alienum? imò, quid non cum ratione, consilio, pru-
 dentiâ, pietatis perfectionisque studio coniunctissimum vsurpauit?
 Societatis IESV vocabulo nuncupamur: magna, excellens, & supra
 meritum omne appellatio. fatemur equidem ingenuè. At, per Deum
 immortalẽ, quid hoc tandem aliud est quàm Imperatoris IESV so-
 cios, contubernales, commilitones esse nos oportere? quid nisi ad labo-
 res ærumnasque generosè perpetiendas, ad fortiter aduersa omnia supe-
 randa, ad crucem animosè IESV duce atque auspice ferendam vocari?
 quid nisi sub imperiis IESV pro salute proximorum stipendia facere?
 sub signis IESV contra vitiorum ac inferorum phalanges militare? sub
 IESV auspiciis sanguinem vitamque diuinæ gloriæ deuouere? Quis
 sub hoc Duce timidus aut ignauus audeat comparere? Etenim si, uti
 in ceteris ferè rebus omnibus, ita in bello nihil æquè milites excitare
 solet ad res præclarè fortiterque gerendas, ac claritas Ducis, exempli-
 que propositi cum spe laudis & præmij amplitudo; quo animi robore,
 quâ constantiâ, quâ magnitudine præditos esse conuenit, qui Duce glo-
 riamur omnium, quotquot anteaetis retrò sæculis exstiterunt, aut fu-
 turis porrò exstituri sunt, prudentissimo, fortissimo, præstantissimo?
 cuius in re militari maior laus esse potest atque dignitas? cuius in bello
 contra tartareos hostes suscipiendo par sapientia atque consilium?
 cuius in administrando præstantior virtus ac fortitudo? quis prælis ex-
 ercitatior? victoriis clarior? triumphis celebrior? Non adolescentiam
 ille suam aut iuuentutem, quod de Alexandro & Pompeio litteræ pro-
 diderunt; non virilis ætatis robur, ut plerique felicissimi Imperatores;
 sed infantiam à pugnis victoriisque auspicatus est. veterrimum terri-
 mumque Orci serpentem non fabulosus in cunis Hercules adulterâ fa-
 tus, sed verior Dei soboles Virgine-matre progenitus, primo sui ortu
 nascendi que initio elisit, afflixit, protriuit. Vixdum lucem hanc mor-
 talibus communem adspexerat, cum æterni Patris imperium, olim ad
 se propheticâ voce delatum, *Velociter spolia detrahe, citò prædare*; occu-
 pandum vincendi celeritate ratus, vnâ cum nominis à se suscepti ap-
 pellatione bellum orsus est, mox exitio hostibus, nobis saluti præsidio-
 que futurum. *Voca nomen eius, Accelera spolia detrahete: Festina prædari.*
Quia antequam sciat puer vocare patrem suum & matrem suam, auferetur
fortitudo Damasci, & spolia Samarie, coram rege Assyriorum. Obluctaba-
 tur vaferrimus callidissimusque draco consuetis fallendi artibus: oppo-
 suit fallaciæ præstigiisque eius diuinæ sapientiæ consilium, cui pro-
 prium ac solenne est *apprehendere sapientes in astutiâ eorum.* Contendebat
 robore ac potestate, qui sibi factus videbatur *ut neminem timeret*: in-
 fregit in ipsâ carnis nostræ imbecillitate vires illius, & *detraxit fortem*
in fortitudine suâ tenellus infans: cuius *si fortitudo quæritur, robustissimus*
est. Exultabat manubiis, spoliis, tropæis cum plurimis, tum nobilissimis,
 tantò ad interitum generis nostri ferocior, quantò successu ipso bello-
 rum euentuque elatior; *exiuit obuiam vincens ut vinceret*: stitit au-
 daciam furentis, superbiamque vitæ deuotione compressit, omni Codro
 Deciiisque gloriosior. Insolecebat triumphis, nec iam annis aut lustris
 prædo

truetur fi-
nis;

qui est for-
titer cer-
tare

sub IESV

Duce for-
tissimo:

qui na-
scens vi-
cit

demonem;

Ita. 8. r.

Ibidem 3.

Iob 5. 13.

Iob 41. 24.

Iob 24. 22.

Iob 9. 19.

Apoc. 6. 2.

moriens

prædo laureatus, sed diebus, imò horis singulis pompas suas palmaris
 latro numerabat: momento compescuit iactantiam, & exspolians prin- Colof. 2. 15.
 cipatus & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semet-
 ipso. Quid, quòd cum morte ipsâ inferisque, quæ duo à nemine viola- mortem &
 ri vnquam, nedum vinci potuere, congressus, vtraque felicissimè ex- infernum.
 pugnavit, expugnata diripuit, direpta in ordinem potestatemque suam,
 maximâ hominum latitiâ, Angelorum gratulatione, dæmonum lucâ,
 terrore, admiratione, redegit? *Ero mors tua, ô mors, morsus tuus ero inferne.* Osce 13. 14.
 Incredibilia quidem ista sunt nostris sensibus, supraque naturam; exci-
 tant tamen nescio quo modo in nobis commemoratione ipsâ prouo-
 cantque non tantùm diuinorum eius operum, quæ imitari non possu-
 mus, admirationem ac venerationem, verùm etiam virtutum illius,
 quas assequi vtrumque nitendo fas est, desiderium atque æmulationem.
 Etenim si æstimatio auctoritasque Ducis militum animos incitare so- Hic nobis
 let ad salutem suam in discrimen pro vitâ atque incolumitate illius of- sequendus.
 ferendam; si consilium atque in rebus difficillimis sapientia, si vsus pe-
 ritiaque rei militaris, si animi magnitudo, si præliorum fortiter felici-
 terque gestorum gloria, si triumphorum numerus ac splendor legio-
 nes ipsas excitare solent ad quæuis pericula pro tuendâ communi sa-
 lute, priuatâque Imperatoris vitâ ac libertate, contemnenda; quis no-
 strum tam officij nominisque sui immemor erit, qui tanti Ducis tam-
 que augusti, in quo hæc omnia summa nacti sumus, non dico igno-
 miniose signa deserere, sed degeneris animi turpitudine gloriam audeat
 inquinare? quis, nisi Duci suo perduellis, non animum colliget? non si IESV
 vires acuet? non vim omnem potentiamque explicabit, ad præclarissi- miles di-
 ma eius vestigia *per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam fa-* cimur.
mam, per cruciatus, vulnera mortemque ipsam acerbissimam conse- 2. Cor. 6. 8.
 ctanda? Pudeat profectò nominis, quem imitationis piget: neque enim
 socium militemve IESV fas est appellari eum, qui sub Imperatore tam
 forti tamque magnanimo putauerit ignauo sibi atque otioso esse licere.
 Veniat in mentem, oro, vox illa Ducis nostri inter postremas eius no-
 bilissima, quâ se non vnus dumtaxat submissionis, sed omnium pul- id enim
 cherrimarum virtutum exemplum militibus suis, ad excitandam in eo- voluit,
 rum animis æmulationem, proposuit: *Exemplum dedi vobis, vt, quem-* Ioan. 13. 15.
admodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Condere testamentum ani-
 mus erat postridie morituro. quas tabulas scriberet? quid quibus he-
 reditatis distribueret? quid omnium præterquam paupertatis indigus
 legaret? Annæum Senecam ruptis mox venis interiturum, cum prohibi-
 bitus à tyranno esset tabulas instituere, conuersum ad amicos, quibus-
 cum iucundè vixerat, dixisse ferunt, quando per Cæsaris imperium
 aliud iam agi nec liceret, neque quod legaret suppeteret, imaginem se
 iis vitæ suæ, quam nullus ingrati discipuli furor & crudelitas ereptura
 essent, hereditatis loco relinquere. Non fuit hæc profectò, si rectè di-
 ctum expendimus, nisi inanis quædam Philosophi illius ostentatio, ar-
 rogantia quàm virtutis, quâ se præditum videri optabat, similior. Ve- imaginem
 rior omnino germaniorque honestatis species illa, quam sanctiore iure vite sua
 ad nos deuolutam, vltimâ Ducis nostri institutione velut hereditarium legans.
 quod-

quoddam pignus à CHRISTO accepimus, imaginem nempe virtutum eius, memoriamque vitæ sempiternam. Hæc intuenda nobis atque amplectenda semper; hæc tamquam militare symbolum circumferenda est; hæc ad iniuriarum perpersionem, mansuetudinem, benignitatem, reliquarumque virtutum exercitationem exstimulandi sumus; hæc ad tuendam Veritatis Fideique Catholicæ propagandæ studium excitandi; hæc ad exemplum militiæ eius æmulationemque accendendi; hæc ad implacabile cum vitis odium, perpetuumque cum hostibus diuinæ gloriæ bellum suscipiendum inflammandi. Hæc nimirum illa est, quam Gentium Apostolus & in seipso expressit, & imitandam omnibus qui IESV castra sequuntur, commendauit. Deum immortalem! quot ille quibusve sententiis id agit, vt Imperatori nostro quàm simillimi efficiamur? nunc Corinthiis inculcat semel iterumve: *Imitatores mei estote, sicut & ego CHRISTI.* modò Galatis sensu affectuque charitatis tenerrimo: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur CHRISTVS in vobis.* tum Ephesiis: *Estote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi.* Iam verò illud ad Romanos quo pondere & efficientiâ diuinæ rationis: *Nam quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij sui?* quàm elegante appositaque similitudine: *Sicut in die honestè ambulemus, non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitis, non in contentione & æmulatione: sed induimini Dominum IESVM CHRISTVM?* Nam quid hoc tandem aliud est CHRISTVM indui, quàm virtute, moribus vitæque eius exemplo ita penitus circumuestiri ac tegi, vt non iam animo spirituque nostro vegetari ac viuere, sed mente ac ratione quâdam sublimiore, ad exprimendam immortalem diuinitatis in mortali corpore similitudinem videamur. An non, vt Chrysostomus olim dixit, *homo indutus id esse videtur, quod indutus est?* Stola muliebri virum induc, feminam putes; hanc virili togâ si vestiueris, marem arbitraberis: rusticum in purpurâ, regem; hunc in lacernâ, rusticum interpretabimur. quo quis cultu atque amictu inceserit, hoc vel esse vel videri velle profitebitur. Mundi oblectamenta si quidem mente induimus, quid nisi mundus? si carnis illecebras turpesque voluptates, quid nisi caro? si speciem virtutis & honestatis, quid nisi virtus honestasque? si denique CHRISTI Imperatoris nostri mores ac vitam, quid nisi CHRISTVS ipse quâdam viuendi similitudine efficiemur? An fortè iniuriâ temereque Paulus, postquam CHRISTVM induerat, gloriatus est? CHRISTO *confessus sum cruce: viuo autem, iam non ego, viuit verò in me CHRISTVS.* Magnum profectò quid à nobis, atque admiratione dignum, exigit ista comparatio: quam quidem si eodem sensu atque animo perciperemus, quo percepisse aliàs magnum illud Africæ lumen Augustinum accepimus; quanta, Superi! mox in omni vitæ genere mutatio? quanta conuersio animorum? quanta morum emendatio per vniuersam Remp. Christianam? quantum in nobis ipsis perfectionis sanctitatisque studium existeret? Oblatum fortuito sacrarum Litterarum volumen cum ignotæ vocis admonitu explicuisset, primoque obtutu Apostoli CHRISTVM indui cohortantis verba legisset, *Nec ultra, inquit, volui legere, nec opus erat.* Quid enim? an quia libitum hæctenus fuit improbo certamine

quam expressit Apostolus;

1. Cor. 4. 16.
& 11. 1.

Gal. 4. 19.

Ephes. 5. 1.

Rom. 8. 29.

Rom. 13. 13.

Hom. 25.
in Epist.
D. Pauli.

Gal. 2. 19.
10.

emulatus est S. Augustinus;

Lib. 8. Conf.
cap. vii.

tamine cum Deo Opt. Max. contra rationem per summum scelus dimicare, licebit etiam in posterum? Iuuit haec studia vulgi mouere & retinere, odiis iniustaque contentione efferuescere, genio in popinis indulgere, diffuere deliciis, mimos saltationesque impudicas spectare in theatris, pernoctare in fornicibus, pergracari in lustris; corpus libidinibus, animum sceleribus, terram flagitiis contaminare; num & placere eadem posthac poterunt? Video Imperatorem meum IESVM indutum ignominiam & contemptu; numquid honores aureque popularis ventos captabo? cerno sanctimoniam modestiamque velo circumdatum; numquid proculcata pudicitiam vitae turpitudinem adamabo? animaduerto pacis togam, charitatis purpuram, paupertatis pallio, toto denique virtutum pulcherrimarum & praestantissimarum amictu vestitum & condecoratum; numquid odia, discordias, inimicitias, furorem, amentiam, auaritiam, scelus omne flagitiumque tam exemplis eius contraria, tam aduersantia moribus, tam gloriae nomini que iniuria, tam consiliis rationique infesta, tam saluti nostrae perniciose confectabor? Ducem sobrium, vigilantem, laboriosum, miles otio, somno, vino deditus sepultusque comitabor? Apage hanc a militiam CHRISTI IESV ignominiam: procul illa macula, pestis ac perniciis, iisdem armis, iisdem belli insignibus, eodem quo Dux meus militiae cultu praeuentem sequar ad certamen, contendam ad victoriam, ad triumphum adspirabo. Vellem equidem, Auditores, haereret animis, atque etiam mentibus infixis nostris federet, ista tam illustris tamque diuina cum Pauli CHRISTVM indui iubentis comparatio, tum Augustini eundem induere satagentis commentatio: quamquam hoc ambigendi quis locus reliquus esse potest apud eos dicenti, quibus cum propensione sua, tum legibus institutoque maiorum, vita omnis in diuino amore, qui semper parens atque auctor similitudinis existit, consumenda est? Insuper enim atque insculpta etiam permanebit non ad memoriam tantum praeteriti temporis, sed ad exemplum posteritatis sempiternum. Cum enim experientiam vsuque ipso constet, tum demum milites virorum fortium in acie officio fungi, cum ad corporum in periculis societatem animorum quoque cum Imperatore consensus accesserit; quid tam utile, tam necessarium, tam gloriosum rebus Ordini que nostro vniuerso? quid ad excitandum in nobis emulandi studium efficacius fingi animo potest, quam IESV amor atque dilectio? Dubitanti olim de affectu Sulamitidis suae, visum fuit testandae veritati vnicum hoc signum requirere, vitae imitationem. *Pone me*, inquit Sponsus, *vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum: quia fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus emulatio.* Agedum fidem tuam, Sponsa, tuum, inquam, erga me affectum atque amorem. quam ratione me abs te diligere testaberis? quibus docebis argumentis? quibus exemplis comprobabis? Actionum mearum cum tuis, Sponse mi, similitudine; quantum te diligo, tantum scilicet effingam atque imitabor. Belle hercule: nam illa quidem morum meorum effigies, vitaeque species, ita vultui animoque tuo imprimenda est, vt cerni foris inter nosci que ab omnibus manifestò possit. Igitur *imprimere mihi, o sponsa,*

R

quasi

*nos imitari
debemus.*

*Secundo
propter
amorem
illi debi-
tum.*

*qui imi-
tando pro-
batur:
Cant. 8. 6.*

Guilielmus
Paruus apud
Delinium in
Cant.

quasi signaculo, per amorem mihi fortiter adhaerendo, ut à me quasi signaculo formam accipias, & meam subtili expressione similitudinem trahas. Quanta fuerit impressio amoris, tanta erit & expressio similitudinis; quanto mihi fortius per amorem inhaeris, tanto mihi per iustitiam & puritatem similior eris; quanto te mihi impresseris fortius, tanto ego CHRISTVS in te formabor expressius. Nimirum inuicem respondent, paribusque vel minuuntur detrimentis, vel incrementis augentur, ut annuli impressa, signique expressa in cerâ effigies, ita CHRISTI amor atque imitatio: si remiserit ille, hanc quoque debilitari ac languescere; si vires ceperit, istum corroborari atque confirmari pariter necesse est. Et sanè si magnitudinem diuini erga nos amoris, naturæ nostræ, cui copulatus est, societate metimur, quâ in similitudinem hominum factus est, & habitu inuentus ut homo; quo officij genere, quâ voluntatis significatione certius manifestiusque dilectionem testificabimur, quàm mutuâ vicissim & accuratâ lineamentorum vitæ eius morumque in animis nostris expressâ imagine? Iam verò, si & plerique mortalium, vel naturæ instinctu, vel certâ ratione atque consilio, vel etiam turpi quadam minimeque honestâ leuis animi assentatione, vtrumque hoc amandi & imitandi studium tantâ inter se cohesione colligasse intelleximus, ut corporum etiam deformitates vitiaque animorum (ne quâ parte amoribus suis dissimiles essent) imitanda duxerint; quâ nos alacritate & contentione ferri par est ad absolutissimum numeris omnibus Imperatoris nostri exemplar imitandum? Alexandri Proceres stipatoresque inflexam eius in humeros ceruicem expressere: putida illa quidem, at tamen ex affectu erga Regem suum, quem ea inclinatio deformabat, suscepta æmulatio. Persarum Satrapæ aquilinum olim nasum exoptarunt; eoque, si cui obtigisset, velut magno quodam Deorum immortalium beneficio sibi gratulari soliti sunt, etsi ridiculo vòto & gratulatione, certissimo tamen amoris erga Cyrum Principem suum, qui eodem notatus erat, argumento. Quid, quod Aristotelis gibbum æmulatores discipuli, incuruatione dorfi, ut poterant, expresserunt? quod Hercules, Sardanapalus, aliique complures mulierum amoribus impliciti, ut quàm proximè ad illarum sexum accederent, muliebrem omnem mundum cultumque vsque ad stolam, theistrum, acum & colum ad lanificium assumpserunt? quod Ægyptij lippitudinem, claudicationem, totius corporis hutationem atque inconstantiam (quibus quid esse potest in hominum corporibus ineptius?) Regum quos deperibant exemplo imitati sunt? Sed, ut ridicula sunt ista, ita illud profecto vel ob summum animi candorem cum laude coniunctum, quod Annales Minorum de Ioanne quodam columbinæ simplicitatis viro memoriæ prodiderunt: quod Francisci parentis sui sanctissimi, quem tenerrimo amore complexus erat, non tantum actiones omnes gestusque, sed inflexiones etiam ac nutus oculorum in pretio haberet, cum sedente confidere, cum stante consistere, cum deambulante progredi, cum iacente decumbere, cum dormiente quiescere, cum orante supplicare, cum laborante defatigari; quin & cum tussiente, sternutante, spuente, easdem exonerantis se naturæ siue conuulsiones siue destillationes, quàm proximè posset exprimere consueuisse. Tanti semper amasse

Phil. 2. 7.

ut liquet
exemplis;

Chron. Min.
l. 1. cap. 29.

amasse fuit, vt quæ ames imitere, & ex alterutro præsentia alterum etiam existisse certò affirmari conuincique possit. Nos igitur, quibus peculiari quodam Religionis Nominisq̃ auctoramento, quo insigniti sumus, maior quædam, quàm quæ inesse vulgo solet, incumbit necessitas IESVM Ducem nostrum amandi, vitæque & moribus exprimendi; quo studio ac contentione, quod in omni eius vitâ præstantissimum est, imitabimur? quibus animis laborum omnium periculorumque societatem expetemus? quâ fide atque integritate per omnes humanæ vitæ varietates, per secunda atque aduersa, *per arma iustitiæ*, vt 2. Cor. 6. 7. ait Apostolus, à *dextris* & à *sinistris*, præcuntem sequemur? quâ fortitudine ac constantiâ salutem nostram pro gloriâ eius atque animarum incolumitate asserendâ in discrimen offeremus? vllâne corporum incommoda retardabunt? animorum tædia fatigabunt? inuidorum labefactabunt calumniæ? hostium minæ commouebunt? labores proferrent? pericula profligabunt? Recordamini, obsecro, præclaram illam omniq̃ sæculorum memoriâ dignissimam sanctissimi Antistitis Malachiæ sententiam: quem cum intentum operi, periculoso quidem, sed ad promouendam Dei gloriâ mirè accommodato, mortis infamiæque proposito metu deterrere sui à suscepto munere niterentur; *Sinite, fratres*, inquit, *sinite me imitari Magistrum meum: sine causâ sum Christianus, si CHRISTVM non sequor*. Dicam hoc, Auditores, quantâ possum vocis laterumque contentione, vt ab omnibus exaudiat: *Sine causâ Iesuite sumus, si IESVM non sequimur*. Meritò desertæ militiæ virtutisque arguimur, si tanti nominis professioni non respondemus, si huic Duci facta consiliaque nostra non probamus. Subeunda se offert pro IESV nomine ignominia: contumeliæ, calumniæ, maledicta longo examine proponuntur: inimicitia, labores, pericula cingunt vndique & circumuallant: versantur ob oculos carceres, compedes, supplicia, mors ipsa, cum acerbissimâ immanitate dirissimisq̃ cruciatibus coniuncta. Expertis loquor: quotidianæ sunt istæ nobis pro diuinâ gloriâ suscipiendæ dimicationes, assidua pro animarum salute cum infidelium scelere atque atrocitate certamina amplectenda. Quid agimus, commilitones? an referemus à conflictu pedem? an terga vertemus? an arma proiciemus ignaui? an cedemus difficultatibus? vincemur tædiis? succumbemus iniuriis? fidem socij, signa auctorati, milites Ducem deseremus? *Sinite nos, sinite*, inquam, *Imperatorem nostrum imitari: sine causâ Iesuite sumus, si IESVM non sequimur*. Quæ verò vel timiditatis in hoc genere excusatio, vel socordia; desidiosa defensio nobis relicta est, si à præceptis institutisque maiorum degeneres, tam excelso præclaroque Duci nostro, Nominique eius, turpitudinem aliquam inuramus? cum præsertim in hoc, teste Apostolorum Principe, *vocati sumus, quia CHRISTVS passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum vt sequamur vestigia eius*? Quid tandem existimabimus? dissimilem nobis ab ipsius vestigiis semitam, diuersamque vitæ conditionem obuennisse? vt ille in sole, nos in vmbra; ille in puluere, nos in otio; ille in rebus asperis, nos in oblectamentis vitam transigamus? Nolite, per Deum immortalem, cogitationes vestras ad tantam indignitatem abiicere: aliâ prorsus lege

& nobis à
fortiore
incumbit,

S. Bernar. in
Vitâ S. Ma-
lachiæ.

qui Iesuita
dicimur:

ad hoc vo-
cati, vt
IESVM
sequamur.
1. Pet. 2. 21.

auctorati, alio sacramento obstricti, aliis præceptis imbuti atque instituti sumus: per aduersa, per incommoda, per aspera, per molesta sensibus, per naturæ nostræ contraria studia, per vestigia denique (vt cuncta verbo complectar) CHRISTI IESV Ducis nostri incedendum nobis est. At difficiles istæ viæ sunt, duræque imperia. Quidquàmne igitur amantibus potest esse difficile? quidquàmne durum militibus, quod exemplo prius perfecit Imperator, quàm verbo iusserit? Wenceslaum Bohemiæ Regem, illustri sanctitatis famâ conspicuum, monumenta testantur, cum pro more intempestâ nocte perfrigidâque hieme colendi Numinis causâ templa obiret, è Proceribus Podininum quempiam supplicationis comitem adsciuisse: præibat ipse per saxa gelu horrida, per humum niuibus brumâque obsitam, per cæli inclementiam ventis ac frigoribus infestam, capite pedibusque nudis, vix tenui præcinctus tunicâ, lacernâque coopertus; hic verò Scythicis pellibus totoque regmine Sarmatarum aduersus frigora munitus. producuntur preces, extrahitur ambitus atque supplicatio; algere sensim, tum tremere, mox rigere, demum manus pedesque ad ciendum calorem supplerere Podininus. Id verò cum è strepitu percepisset Wenceslaus, moræ frigorisque impatientem blandè compellare, cohortarique vt perseueraret. Ille contrâ, neque precari se diutius, neque pedibus insistere, nedum inambulare posse. Igitur vt animum viresque subiiceret deficienti, Quæ à præeunte me, inquit Rex, imprimuntur vestigia, tu identidem preme atque insiste Podinine, & sine dubio perstabis. quod cum ille non segniter præstitisset, suoque pede præcedentis vestigia tereret, confestim frigus abscedere, remittere tremor, corpus vniuersum non incalescere solum, sed inflammari cœpit; vt non iam tardo difficilique incessu Regem ponè sequi, sed expedito atque incitato gressu præuerrere se posse confideret. Itane verò? hos animos roburque Podinino dedere Wenceslai vestigia, vt itinere frigidissimo caleret? hunc vigorem membrîs, has animo faces subiecere, vt Regem non tam æquis passibus subsequi quàm anteuerrere videretur? Nos autem quo tandem animo erimus, quibus tantò celsiora sanctioraque proposita sunt IESV Ducis nostri sectanda vestigia? num ad ingentes illos diuinæ charitatis ignes, quibus succensa sunt atque inflammata, torpentes ac stupentes obrigebimus? num segnes, ignaui, queribundi, difficultates itinerum perhorrescimus? num si qua tempora periculosa inciderint, si laboriosa se obtulerint certamina, si cum frigore, inediâ, aliisque humanæ vitæ miseriis & calamitatibus, si cum animi nostri cupiditatibus ac perturbationibus, si cum ceteris depugnandum fuerit, num, inquam, imperia Ducis aspernabimur? pauidi consistemus? aut in fugam latebrasque nos coniciemus? ante tubas victi? ante aciem fusi? ante prælium dimicationemque prostrati? Quæ, malum! hæc inertia socordiaque? quod dedecus? quod probrum? quæ labe? quis hoc æquis oculis aspicere, quis ferre patienti ac remisso animo queat à IESV Sociis? in castris IESV? sub Duce signisque IESV? Quapropter vt extremum aliquid reperiat oratio, vos etiam atque etiam obtestor, Auditores, per religionem vitæque sanctimoniam, ad quam olim singulari Dei beneficio vocati, per sacram mili-

Dubratius
 in Hist. Bo-
 hemiæ.

militiam cui adscripti, per sacramenti fidem, quâ obstricti Deoque deuoti sumus, vt Imperatorem ac Ducem vestrum, in quamcumque partem signa conuerterit, erecto excelsoque animo sequamini. Nulla conterreat aduersariorum vis atque potestas, nullæ frangant inuidorum criminationes, nulla deiciant vitæ incommoda, nulla mortis pericula cruciatuque disturbent. Nolite, obsecro, maiorum vestrorum laudes tanto labore & virtute partas otio ignauiaque vestra obtere; nolite tot illustrium animarum, quas Deo procreatori suo asseruerunt, fructum atque tropæa inertia vestra prodigere: nolite tot tamque illustres victorias, vbiuis gentium tam copioso sudore sanguineque empras, degeneris animi probro contaminare. Excitare profecto vos debet atque incendere tum Ignatij Ducis vestri summa virtus atque religio, tum primorum Patrum, in promouenda diuina gloria studium atque contentio. Quot illi labores, quot incommoda, quot pericula, pro Deo animarumque salute susceperunt, exhausserunt, exanclarunt? quam forti minimeque perturbato animo Ducem IESVM secuti, omnem eius vitæ rationem exercitationemque virtutum imitati sunt? quam veram germanamque Sociorum IESV effigiem in se ipsis expressam nobis reliquerunt? Horum vestigiis insistendum omnino vobis est, Auditores: horum exemplo ad procurandam animorum salutem nitendum: horum imitatione sequendus effingendusque per omnem vitam Dux noster & Imperator IESVS. Id à vobis iure suo postulari fides vestra quam altrinxistis, id militia cui nomen dedistis, id sacramentum quo spondidistis non defuturos vos Christianæ Reipublicæ, id Ordinis Nominisque vestri præclara & ad inuidiam excellens compellatio, id Dux vester cui meretis, quem colitis, quem amatis; id Deus ter Optimus Maximus, *per quem vocati estis in Societatem Filij eius IESV CHRISTI Domini nostri.* 1. Cor. 1. 9.

ORATIO QVINTA.

De patrocinio D. Virginis, & felicitate Societatis, quod sub eius singulari sit tutelâ.

DVos esse, quos inter cælorum terrarumque imperium dominatu licet impare, diuisum est, qui illâ tum bonitatis amplitudine polleant, tum potestatis excellent magnitudine, vt nihil eis desit, nec facultatis vt possint, nec bonitatis vt velint, homines omnes diuinis opibus cumulare, Dei videlicet Filium & Matrem; non tantum diuina oracula proclamant; verum etiam exquisita illa, quibus totum genus humanum complexi sunt beneficia, omni pænè sæculorum memoria, vbi que terrarum promulgarunt. Quapropter si quis hos duos, quorum nutu publica generis humani salus nititur, possit obsequiis adeo sibi demereri, vt alterum habeat in bonis comparandis fautorem, alteram in malis propulsandis adiutricem; enimvero tot eum tantisque præsidij muniri necesse est, vt nihil sperare possit, vel ad animi tranquillitatem præsentius, vel ad felicitatem optabilius, vel denique ad

IESVS &
MARIA
certissima
salutis
presidia.

æternam salutem consequendam securus. Non hoc obscurum fuit Ignatio, ubi è densâ veteris vitæ caligine & cæcâ nocte productus ad diuinæ gratiæ lucem diemque, oculos aperuit. Vt enim erat altâ quâdam mente præditus, cum exauctoratus iam profano bello, sub CHRISTO Imperatore, prælia noua præliaturus, cœpit merere, cumque animum induxisset, non arcis vnus Pampilonensis angulo, vel vrbs mœnibus, vel provinciæ limitibus, mentis suæ amplitudinem circumscribere; sed in omnium nationum ac populorum commercium sese effundere, illudque capacissimum rerum excelsarum pectus in totius humani generis salutem longè lateque explicare; nihil illi potius fuit, quàm duo hæc subsidia, fini suo consequendo pernecessaria, omni tum corporis tum animi contentione comparare.

Atque vt omittam de illius in CHRISTVM singulari affectu dicendo commemorare, eum, secundum Dei Filium, Dei Matrem singulari semper amore complexum fuisse, hunc eius amorem filios eius à parente non degeneres in se transfusum habuisse; Deiparam quoque vicissim, & Ignatium, & illius filios in suam fidem ac clientelam suscepisse, atque adeò Ignatij familiam non IESV tantum Societatem, verum & MARIÆ Sodalitatem, & esse & dici debere; consilium est hac oratione, quâ potero breuitate, demonstrare. Hoc tamen, priusquam dicendi curriculum ingrediatur, vobis persuadeatis velim, hac in causâ, pietatis potius quàm eloquentiæ, historiæ quàm orationis, amoris denique quàm ingenij partes à me esse susceptas. Itaque si aut humilius, aut prescius, aut succinctius egero, quàm vel materiæ grauitas, vel causæ dignitas, vel personæ amplitudo postulat; peto à vobis, vt tantum orationi meæ concedatis, quantum & modestæ pietati, & concisæ historiæ, & vehementi amori concedendum existimabitis.

Ignatij affectus erga B. Virginem.

Vt autem idem ipse sit mihi principium dicendi, qui fuit Auctor huius Ordinis instituendi, Ignatius, ubi primum cælesti classico ad sacram CHRISTI militiam aduocatus fuit; iam inde inclutus ille bellator tanto in Virginem-matrem ferri amore cœpit, tantam rerum suarum spem atque tutelam in hac veluti arce collocare, tam singulares eiusdem Matris inter plurimas ærumnas atque miserias (si vltro pro CHRISTO suscepta incommoda his nominibus appellare fas est) expertus est fauores, vt non aliam ob causam natum fuisse putes Ignatium, quàm vt Deus immortalis, quantum heroica in MARIAM fiducia coniuncta cum nobili in CHRISTVM amore possit, toti terrarum orbi, velut in amplissimo teatro, spectandum proponeret. Enimuerò cum iam deliberatum fuisset Ignatio, superioris ætatis errores nouâ instituendæ vitæ ratione corrigere, totumque penitus se reducere; non peto quid prius, sed quid aliud fecit, quàm Deiparam, in rebus dubiis vt consilium, in arduis vt robur, in aduersis vt constantiam, in desperatis vt opem præberet, supplicibus precibus implorare? Vix enim illustrium in Ecclesiâ Dei Heroum celeberrima facinora lectitauerat, vix subierat animum, præstantissimos quosque, ex iis quos legerat, æmulari; cum accensus precandi studio, intempestâ nocte desilire è lecto, totoque animo corporeque prostratus ante augustissimam Deiparæ effigiem, feruen-

ferentes & humili mixtas fiduciâ preces effundit: exoratiq̃ue Numinis augurium mox agnoscit. Etenim Ignatio sermones plenos magni ponderis atque momenti in illo suo arcano recessu cum Dei Matre conferente, ecce tibi ingenti motu concutitur terræ solum, tota domus repente contremiscit, vastiq̃ue strepitus tumultu fenestra fracta dissilit. Ecquod omen, cuius rei præfagium fuisse, quid portendisse illam trepidantium ædium concussionem autumatis? Credo equidem non dubiâ coniecturâ rem consecuturum, qui dixerit illo nutantis domus insolito motu, ac ruentis fenestra tremore, Deiparam tacito quasi vaticinio prædicere voluisse; hunc suum, quem sibi decuriauerat, Filij sui armigerum, quàm primùm suos in aciem educaturus esset, signumq̃ue ad pugnam daturus, hostes omnes iuratos Dei, Ecclesiæ inimicos, ac nefandæ perduellionis signiferos ingenti terrore concussurum, ruitura inanium Deorum simulacra, confringendas profanas aras, collapsura barbarorum fana, dæmonum castella expugnanda; denique, quocumque victricibus plantis incessurus esset, illic sub eius pedibus totam inferorum regionem ab imis sedibus tremore conuulsandam. adeo hostibus suis iam tum, priusquam solenni sacramento, supremo Imperatori auctoratus esset, formidandum fecerat illa mulier, quæ terribilis est vt castrorum acies ordinata. Sed videte, quemadmodum hunc, quem elegerat vt esset Christiani exercitus contra milites à principe tenebrarum lectos primipilus, armarit. Credo vos non ignorare, quod Plutarchus de Sullâ litterarum monumentis consignauit. Huic paulò antè, quàm tumultuosa illa ciuilibus pugnae procella per totam Italiam detonuisset, dormienti de nocte Bellona paludata & ferox, seuam in capite iubam quatiens apparuit, eiq̃ue terrificum ac ferale fulmen porrexit, nominatim recensens singulos illius hostes, iubens eo fulmine illos ferire: quo & illi velut icti, cadere videbantur. Hac spe fultus, in hostes se expediuit; & vno veluti æstu fortunæ, ac torrente victoriarum, totam Italiam inundauit. Portentum non absimile Imperatori nostro, priusquam sagatus fortia Domini bella in ferocientes Ecclesiæ hostes sub Virginis auspiciis gesturus in campum prodiret, euenit. Vt enim Sullæ de nocte Bellona, ita Ignatio in ipsâ peruigilatione nocturnâ inuicta illa bellatrix MARIA, augusto ac sacro quodam horrore conspicua, spectabilem sese exhibuit; eiq̃ue præbuit, non fulmen, sed ipsum fulminum fabricatorem Filium suum, infantili specie amabilem, sed metuendâ maiestate hostibus terribilem: de quo magnificè in suis metris coronatus Vates: *Tu terribilis es, & quis resistet tibi?* & tu Ignati hoc fulmine armatus terribilis es, quis resistet tibi? Videor mihi Lutherum intueri, turbinem illum ac tempestatem Ecclesiæ, furem audaciâ, pestem Germaniæ nefariè molientem, Christianis omnibus ferrum flammâque minitantem, ad conspectum nostri Imperatoris diuinis armis muniti, abiectâ turpiter parinâ, fugientem. Cerno animo Ignatium bellatrices suas copias in arenâ explicantem, inuictis suorū exercitu, velut quadrato agmine, vbique gradientem, per medios hostium cuneos gloriosè penetrantem, & victoriis suis terrarum vltima completentem. Versatur mihi ante oculos fulminatrix illa Ignatij legio; quæ,

*Ignatio
B. Virginem
orante
domus
tremuit.*

*Ignatius
hæreticis
oppositus.*

Psalm. 75.

Virgi-

Zachar. 9.

Virginis ductu ac beneficio, per calcatas dæmonum ceruices, per omnium sectariorum turmas generoso Marte concisas, per illa nefanda tartarorum monstra atque portenta, Lutheros, Caluinos, Suinglios, Bezazas, Melanchthones, aliosque sexcentos, victrix vehitur ac fertur triumphatrix. Quis ergo resisteret illi sic armato? *Exibit tunc fulgur iaculum eius,* inquit sacer Vates: ita ex Ignatianâ dextrâ, velut ex intento arcu missile telum, velut ex contentâ balistâ ingens saxum, velut è collis nubibus excussum fulmen; ita, inquam, hoc rutilum ac flammeum IESV nomen in debacchantes impunè hostes, euibrabitur. Vt autem ad illud reuertar, quod vnum mihi in hac omni oratione est propositum; quid aliud tam eximio in Ducem nostrum beneficio Deipara significare voluit, quàm tantò antè eius milites præmonere, huius deuotæ Filio suo legionis fore se semper Patronam, sibi que secundum Deum victorias, manubias, adoreas, laureas atque triumphos adscribi debere; nec aliunde caelestia nobis speranda præsidia, nisi ab ipsâ, cuius nos Deus tutelæ voluit esse commissos? Prodibat iam ex suo arcano conclauis, magnifico excelsoque animo totum se ad Dei gloriam ac hominum salutem explicaturus Ignatius; & non gradu, sed cursu festinans ad sacræ militiæ tirocinium, iter in Montem Serratum intendit, apud eandem Virginem pugnæ positurus rudimenta, à quâ pugnanâ consilia ceperat. Ad montem illum summâ atque antiquissimâ religione celebrem sese conferebat Ignatius, in quo est sacra Deiparæ ædes, in æde statua plurimis beneficiis in calamitosos deriuatis, ac illustribus supra naturam prodigiis nobilitata. Ne autem ad Parthenicum illud sanum profanus ipse veniret, utque Virginis sacrarium castus intraret; hoc eodem in itinere voto se (quod Deiparæ pro suo in eam peculiari studio nominatim obtulit) perpetuæ castitatis obstrinxit: & quasi Virginem nouo sibi obligasset beneficio, illa vicissim, ne in illius esset ære, deuoto sibi clienti ex illâ die, ad vltimum vsque spiritum, excellentis pudicitæ, intaminatæque mentis & corporis donum caelesti benignitate concessit. Ita in hoc mutuo benè merendi certamine MARIA semper triumphabat, cum ad ipsam victoriæ laus, ad Ignatium fructus rediret. Nec obscurâ clementissimæ Præsidis (ut fas est interpretari) tutelâ, subinde capitis animique discrimen euasit. Adiunxerat eunti se comitem Maurus homo (nondum enim illa sentina è Tarraconensi Hispaniâ omnino eiecta erat) qui cum, illato sermone de intaminatâ Dei Matre, diu impiè pernegasset eam à partu Virginem, mox subditis equo calcaribus in pagum proximum deflexit, ac Ignatium indignatione plenum reliquit. Exarsere scilicet in magnanimo statim Ignatij pectore excelso indolis igniculi, sopiti magis quàm extincti. humanarum itaque rationum momentis diuina examinanti, certum fuit iniuriam ferro protinus abolere. Tunc ipse hæc pro Virgine, hæc in Maurum, hæc contra se: Vah! quid audiuius? dubito, magisne execranda sit lingua quæ Virginem læsit, an aures quæ lædentem perceperunt. Quid agis, Ignati? pænè impius factus es audiendo, quid dicam, æquo animo perferendo? ergone MARIA impura audiet? audiet, inquam, MARIA impura, & quidem audiente Ignatio? hoc atrox scelus tam lentè vindicasse, est Dei vindictam

Ignatius
B. Virginis
honorem
ferro rueri
meditatur.

in

in se prouocasse. quid? plúne poterit os impudens Mauri ad Virginis honorem violandum, quàm Ignatij dextera ad propugnandum? an fortè exauctorata bello manus vt imbellis contemnitur? itáne verò? sciet, sciet Maurus arma Ignatium non deseruisse, sed mutasse, dum macula, Virgini incontaminatæ adspersa, eluetur sanguine, vel hostili, vel meo. Age, Ignati, hoc ferro piaculum tolles, vel feliciter Virginem defendendo, vel fortiter pro Virgine moriendo. Perinde est; vbi & vinci victoria, & vincere triumphus est. aggredere: tua interim vel iustitia, ô Virgo, causam bonam respiciet, vel clementia faciet. Dixit. nec mora: homo ad defendendam Dei Matrem fortiter audax, & piè iracundus, cum iam illi pro ratione impetus esset, consilium ab euentu mutuatur anceps, ac, nisi Virginis id causâ fecisset, pænè temerarium; in ambiguo curarum tumultu, eo capto consilio, vt, si mula, cui infidebat, semitam, quam tenuerat Maurus, iniret, intelligeret sacrilegum illum haud dubiè pugione confodiendum. Mox igitur laxatis habenis iumentum cursui suo permittit, atque ita dubiam ac lubricam veluti fortis aleam suspensus expectat, & consilio certo incertum euentum. Vbi ad viâ diuortium ventum est; extemplò iumentum, licet in conspectu pagus, magisque tritus inuitaret callis; tamen in alteram se partem, quæ ad Montem Serratum flectebat, immisit. Sic Mauro cædes adempta, cædis cura Ignatio. Morarer lubenter in hoc tramite, figeremque trophæum huic Marianæ iniuriæ vltori, ad posteritatis memoriam illustre; nisi Ignatius, qui huic vni rei maximè intentus erat, vt primum hoc in Deiparam studium nouo semper amoris vinceret argumento, religiosi cursus celeritate meam in dicendo tarditatem anteuerteret, cogeretque me festinare, vt quod ipse citissimis passibus ferè superauit montis iugum, idem oratione meâ properè conscendam. Ignatius, superato montis vertice, nobile illud Deiparæ domicilium, religione augustum, sacro plenus horrore, ac submissâ animi reuerentiâ ingressus; eâ ipsâ nocte, cui festus Angelicæ Salutationis dies illuxerat, per uigil ante aram Virginis excubias egit. Nunc, si verum est illud Pythagoræ pronuntiatum, alium animum fieri intrantibus templum, Deorumque simulacra è vicino cernentibus; quem animum fuisse putatis Ignatio, stanti ad publicam illam felicitatis aram, cernenti è vicino illud plenum amabili maiestate ac religione Virginis simulacrum, quæ tot pestes exstinxit, tela intenta proborum ceruicibus repulit, mucrones ab innocentium iugulis reiecit, tot mortuos à funere excitauit, tot cæcis lumen, surdis aures, rationem amentibus, mutis orationem reddidit? Hic Ignatium cælestis potentia, in venas ac medullas intimas delapsa, agitare: hic ipse, sub alterius pugnaturus aquilis, sese exarmare, & ad Virginis aram è tholo anathêma gladium ac pugionem, emeritæ militiæ symbola, quibus mundo meruerat, nouæ militiæ candidatus, suspendere. Sed quid agis, Ignati? tu iam arma proijcis, cum passim Dei hostes in Ecclesiam communem matrem impiè armantur? Illi sago induti signa explicant, aquilas attollunt, trophæa figunt, triumphos meditantur: tu imbellis ex arenâ fugis, & in conclaue te abdis? tu in vmbra, illi in sole; tu in sacra æde, illi in Martio puluere; tu precibus, illi

*Ignatius
Montem
Serratum
inuisit,
sequè Dei-
paræ con-
secrat.*

præliis vacant. Sed ne metuas, Ignati: fortior est armis virtus, quam armata impietas. numquam magis fuisti occupatus, quam cum hinc otiosus. Ita est: in arcano illo noctis otio, publicum mundi agebat negotium: in priuato illo & angusto lare, magnus & excelsus Ignatij animus, quaquauerfum terminos porrigit orbis terrarum, vagabatur. vnâ illâ quâ apud Virginem excubuit nocte, multorum dierum, annorum ac sæculorum opus moliebatur. Attendite nunc paulisper ad ea quæ subijcio; & hoc secretum cum Dei Genitrice, in illius æde, eâ nocte habitum colloquium, quasi gradum atque aditum ad celsissimum illud Christianæ perfectionis, in quo postea emiuit, fastigium, factum intelligetis. Etenim hinc in Deiparam amor altissimè insitus Ignatij visceribus, inde in primos eius filios manauit, tum in alios disseminatus, tandem in posteros omnes, ad hæc vsque tempora, sese diffudit. Vix enim in illo pio Montis Serrati secessu, Dei Genitrix cælo pepererat Ignatium, cum repentè in Ignatio genuit Societatem. Sed quo loco, quo tempore eam natam existimatis? Certè si lucem eius natalem tum loci dignitate æstimare, tum temporis celebritate metiri velimus; ea duo in primis ad laudem Ignatianæ familiæ magnifica, ad splendorem eius illustria, ad decus eximia, ad commendationem præclara, & ad Ignatij in Deiparam cultum, amorem ac studium arguendum longè efficacissima reperiemus. Locus est, Lutetiæ adiacens, paulò editior, ac miti clementique ascensu, dictus Mons Martyrum. in cuius vertice delubrum Deiparæ sacrum, non potentia magis quam misericordiæ splendore ex illâ Virgine, quæ electa est vt sol, euibrato conspicuum, ab exteris omnibus oppidò celebratur. In hac Parthenicâ æde, ipso die assumptæ in cælum Deiparæ sacro, Ignatius, vnâ cum Xauiero, aliisque octo sociis, decem omnino numero, faciente P. Fabro, omnes voto perpetuæ paupertatis, elatâ voce, conceptaque verborum formâ sese Deo obstringunt; rerumque humanarum curis omnibus à se prorsus abiectis, soli Deo, hominumque saluti vacare constituunt: ac subinde singuli, Fabri manu, cælesti epulo reficiuntur. Ab illo die celeberrimo omnes Deiparam sibi Patronam apud Deum præcipuam adoptarunt; & post Societatem conditam eundem diem quasi primum eius natalem singulari religione ac veneratione coluerunt: fuitque idem Societatis IESV principium nascendi terris, quod Matri IESV fuit initium viuendi in cælis. Quare si locum spectes; prima ferè Societatis cunabula in Monte Martyrum, inter inuictorum Christi pugilum exuias, cruenta trophæa, ac splendida triumphorum monumenta, locata sunt; vt vel hinc daretur intelligi, Ignatij Socios, qui in eius, quæ Regina Martyrum est, sunt editi sacrario ac monte, debere esse firmâ fide, stabili pietate, inconcussâ religione.

Hæc fuere rudimenta, hæc tirocinia, hæc prima non planè collucentis, sed micantis velut in aurorâ, Societatis crepuscula: quæ inde consecutis temporibus Italiæ terminos quasi cunabula prætergressa, grandiora cepit signare vestigia, Alpesque transcendens, multas Prouincias occupauit; plurimisque terrarum spatiis disiuncta, quasi quædam fecunda propago, sese longè lateque explicauit, ac tandem iisdem, quibus sol, gradibus peruasit orbem vniuersum. Sed non minoribus quam Socie-

tas,

*Societas
in Monte
Serrato
concepta.*

*Societas
ad aram
Deiparæ
in Monte
Martyrū
nata.*

*B. Virgo in
Patronam
Societatis
electa.*

tas, etiam Societatis in Virginem-matrem amor auctus est incrementis: & si vniquam aliàs, certè in amplissimo orbis terrarum confessu, velut in illustri theatro, in Concilio nimirum Tridentino, palàm se videntum præbuit. Ad illum augustissimum ac eruditissimum cœtum, plurimi ex omnibus terrarum regionibus purpurati Ecclesiæ Proceres ac Patricij, sacri Senatus Patres conscripti, Antistites, diuinatum legum Interpretes, & Iudicis magni Vicarij, non secùs atque ad forum & curiam supremi Iudicis, gymnasium cœlestis sapientiæ, scholam Spiritus sancti, velut ad arcanum Indigetum Concilium, maiestate venerandum, pompâ conspicuum, opibus splendidum, prudentiâ suspiciendum, ipso Senatus principe propè diuinum, confluerant. Illic cùm de primæuo disceptaretur originis peccato, & immunitate sanctissimæ Martris, ab eodem rogatus sententiam P. Iacobus Lainius (qui postea primus à sancto Ignatio totius Societatis præfecturam gessit) primùm infirmæ valetudinis vsus excusatione (quòd grauissimè quartanâ laboraret) cùm exposuisset, non posse se sicuti maximè optaret, & argumenti dignitas exposceret, perorare; tamen pro eo quo in Deiparam ferebatur amore, suggestum conscendit, indeque, Virgine imbecillo corpori sufficiente vires, tres ipsas dixit horas, pro asserendâ Virginis immaculatâ conceptione: tot productis sanctorum Patrum testimoniis, tot rationum exquisitarum momentis, eâ sententiarum copiâ & grauitate; vt augustissima illa sacrorum Procerum corona, quæ aureum eloquentiæ flumen, quod ex facundo ore, velut è torrente, fundebatur, auidissimis auribus imbibebat, putaret non hominem aliquem è pulpito verba proferre, sed Vatem cælo delapsum è tripode oracula fundere, mysteria eloqui, decreta pronuntiare. Quare grauissimarum rationum pondere ita sacrosanctum illum cœtum commouit, conuicit, accendit, vt vnanimi consensu, ad illud Sessionis quintæ de originis peccato decretum, disertis verbis adiecerit: Non esse suæ intentionis, eo decreto beatam & immaculatam Dei Genitricem comprehendere, sed seruandas esse Sixti IV. constitutiones. O benè impensam eloquentiam dicam, an sapientiam è cælo hausitam! quæ intemeratæ Virgini, Virgini dico? virginitati potiùs dixerim, vel maculam multorum opinione iniustam deleuit, vel certè inurendam (quod par est beneficium) impediuit. Ira hucusque mansit Deipara, Societate patrocinate, decernente augustissimo illo Senatu orbis Christiani, in possessione suæ intemeratæ integritatis; è quâ panè quorundam calculis fuerat exturbata; cùm illam, non tantùm nullius culpæ vniquam auctorem (quod Catholicus nemo inficiatur) sed (quod quidam asserunt) nec heredem quidem aliquando fuisse, Societas vniuersa propugnauit. Exinde enim, quasi ex illo publico suggestu signo dato, confestim omnes Ignatij Socij ad arma concurrere, calamis domi, foris linguâ, in templo precibus, in scholâ argumentis, in exedrâ concionibus, contra omnes qui vel aperto Marte illius integritati aduersantur, vel occultis cuniculis ei insidiantur, decertare; immaculatæ Virginis intactam illibatamque conceptionem cum omni deinceps omnium sæculorum secururâ posteritate constantissimè defensuri.

*Lainius
in Concilio
Trid. im-
maculatâ
B. Virgi-
nis conce-
ptionem
defendit.*

*Societas
Sodalitates
B. Virginis
administrat.*

Verùm enimuerò festinanti mihi vnum propè exciderat, quod tamen summum potest adferre pondus ad illud, quod mihi propositum est maximè, confirmandum: quo vno ostendit Dei Mater, non tantùm Societatem suam esse, sed se Societatis: nimirum quòd tot tamque illustres sub suâ tutelâ erectas Congregationes, suoque præsidio tectas ac patrocinio munitas, nostrorum hominum curæ, fidei & administrationi voluerit esse commissas. Quas Sodalitates si omnium ferè Religiosorum Ordinum seminaria, si lectissima Parthenicorum clientium ephèbia, si disciplinarum emporia, si morum palæstras, si denique virtutum omnium officinas appellauerit quis; nã ille, aptissimis titulis easdem condecorabit. Hic tenelli Virginis-matris filij, eius gremio recepti, ex vberibus illis beatissimis quasi cum Virginis lacte, succum & sanguinem pietatis imbibunt, & medullam ipsam virtutum exsugunt, quam deinde iam adulti in alios deriuent. Nunc autem quid sunt aliud innocentes illi in Sodalitate Parthenicâ pueri, nisi magnæ Matris, quos fouet, Beniamini? quid deinde adolescentes iam prouectiores, nisi eius, quos instruit, ephèbi, & pueri honorarij? quid tum iuuenes, nisi eius, quos defendit, clientes? quid viri, nisi eius, quos armat, milites? quid alij denique Sacerdotio initiati, nisi eius, quos consecrat, Antistites? Certè is feruet in illis Congregationibus in Dei Genitricem amor & studium, tot illic impenduntur ei obsequia, tantus vbique terrarum ad eas fit concursus, vt non tam ad cætum Virgini sacrum, quàm ad Virginem ipsam confluere videantur. Quid nunc dicam, quâ vi vocis, quo verborum pondere, quo animi ardore, quanta in vniuersam Societatem IESV, MARIÆ sit semperque fuerit ad eam amandam propensio, ad promouendam cura, ad defendendam sollicitudo, studium denique ad eandem totâ Europâ illustrandam? Ampliora sunt illa dignitate, maiora nobilitate, plura multitudine, quàm vt possim vel pro magnitudine grauius, vel pro splendore magnificentè, vel pro merito dignè satis explicare. Vnum igitur, quod multorum est instar, Deiparæ in Filij sui Societatem, & suam Sodalitatem, amorem, curam, voluntatem satis disertè eloquetur, quod, teste Hieronymo Plato, Sacerdoti cuidam nostro insignis religionis ac sanctimonix viro (cui Martino Guttero nomen) diuinitus monstrauit. Is, cum alia multa, præsertim de Beatâ Virgine, caelesti illustratione accepit, tum illud, quod ad rei quam tractamus argumentum inprimis pertinet. Vidit is aliquando illam eximiâ admodum specie ac maiestate fulgentem, veste in augustam latitudinem explicatâ, ac sub eâ Societatem nostram vniuersam collectam contineri; quam illa materno affectu complecteretur, eoque quasi charitatis tegumento confoueret. O propugnaculum securissimum, quo totius Societatis salus atque incolumitas continetur! ô munimentum ita solidum, vt moueri; ita stabile, vt quati; ita firmum, vt eueri omnium hostium machinis, balistis, vineis, arietibus non possit! Olim cum Perfarum quispiam de suorum militum multitudine gloriatus, his verbis se iactaret, *Cras solem obscurabimus sagittis; festiuè Græcus quidam, Gaudeo, inquit: sic enim in vmbra melius praliabimur.* hoc meritò dixerit Societas, magnificentissimo Parthenicæ togæ cono-

MARIA
Societatem
sub
pallio
fouet.
L. i. de Bono
stat. Relig.
cap. 34.

peo obumbrata: securè sine periculo, fortiter sine metu, feliciter sine clade, gloriosè sine dedecore, denique laudabiliter cum triumpho, pugnas Domini pugnabit, sub vmbra Marianæ tutelæ. Hoc Virgineo paludamento circumsepta Societas, stat, stabitque contra omnes inferorum furias, tyrannorum minas, hostium omnium machinationes & insultus, velut Capitolij immobile saxum. Quemadmodum enim olim Deus exuberanti Oceano terminos circumscribens, plenâ imperij voce præcepit, *Vsq̄e huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos*; sic imperasse videtur Dei Mater: *Vsq̄e huc*, ad togam meam videlicet, *venies*. quasi dicat: Cùm ad togam meam, id est, ad patrocinium, quo clientes meos protego, deuentum fuerit; hîc nimirum detumescant illi in Societatem decumani fluctus, velut in scopulum impacti; hîc immanes vndarum moles in spumas abibunt, velut ad rupem allisæ; hîc profligatorum hominum conatus retardabitur; hîc omnis collecta vis improborum retunderetur; hîc infrementes procellæ, velut ad saxum, confringentur. denique Societas hac Virginis tutelâ protecta, in bello victoriam, in periculo salutem, in mœtore solatium, in fluctibus portum, in morte vitam, feliciter consequetur. Quid plura? MARIAE vnius præsidio, eam nacti sumus potentiam, vt mala omnia, aut vincamus fortiter, aut finiamus feliciter.

Perpicitis, vt opinor, Societatem IESV in MARIAE gremio natam, autam, educatam: illius tum parentem Ignatium, tum posteros eius omnes, singulos, vniuersos, vt solent clientes Patronam, famuli Dominam, subditi Reginam, filij Matrem, propensissimâ voluntate, studio, amore semper, iam inde à primis eius incunabulis, fuisse profecutos. Hinc si quid profluxerit, vel splendoris ad gloriam, vel gloriæ ad laudem, vel laudis ad commendationem; hoc totum in Ignatium, vt in fontem, redundat. Tu quidem, Ignati, illo tuo tam singulari in Dei Matrem amore effecisti, vt ex te posteritas ea profeminaretur, quæ plurimos Deiparæ stipendio milites, studio clientes, officio famulos, amore filios procrearet: qui omnes eiusdem Virginis, cui mancipati sunt, partim clementiâ nixi, partim subsidio fulti, partim freti potentiâ, tot & tanta pro eius & Filij gloriâ, non sine suæ gloriæ cumulo, præstitere facinora, quot & quanta à militibus tam potentis Imperatricis, à clientibus tam nobilis Patronæ, à famulis tam inclytæ Reginæ, à filiis denique tantæ Matris vel sperari possint, vel optari debeant, vel soleant expectari. Nobis interim cùm in summâ rerum inopiâ, nihil supersit nisi gratus animus, hoc quod à te accepimus patrimonium amoris in Matrem Dei, & cultum, sic æstimabimus; vt profiteamur; ita profitebimur, vt exerceamus; ita exercebimus, vt exemplo persuadeamus, auctoritate defendamus. Tu autem, ô Virgo iuxta ac Mater, cuius potestas cùm proximè ad Dei immortalis Numen accedat, tanta est, vt ei non desit neque facultas ad succurrendum, neque clementia ad miserendum, nec ad propugnandum fortitudo; hanc tibi addictissimam Sodalitatem ita tuâ ope defende, patrocinio tuere, auctoritate protege; vt quæ vnâ te parente nata, nutrice aucta est, eadem patronâ salua, & aduocatâ incolumis, ad multorum salutem plurimis ætatibus conseruetur:

*Societas
in tutelâ
B. Virginis.*

Iob 38. 11.]

atque ita tota secura posteritas cognoscat, hanc, cui ita studes & amplecteris, Ignatij familiam, non tantum & esse & dici debere Societatem IESV, sed etiam Sodalitatem MARIÆ. Dixi.

Alteram alteri Parenti nostræ Inscriptionem lubet ponere, quæ & ipsa ære perennior gratis animis inhæreat.

ALTERI POST IESVM ECCLESIAE PRÆSIDI
ALTERI POST IESVM SOCIETATIS PARENTI

VIRGINI-MATRI
CÆLI ET TERRÆ DOMINÆ

MARIÆ.

QVÆ

IN MINIMÆ SOCIETATIS AMICO NOMINE

PARVVLVM SVVM IESVM

GRATANTER AGNOSCENS,

SVAM TAM BENIGNO TITVLO SOCIETATEM

COMMVNI PRÆSIDIO TEXIT,

PATROCINIO GVBERNAVIT.

CVIVS

POTENTISSIMÆ IN HOSTEM TARTAREVM BELLATRICIS

AVSPICIIIS

IN NOVVM CHRISTI MILITEM

IPSAS AD ARAS DEDICATVS

IGNATIVS,

QVIBVS PRÆERTIM ARMIS MVNDVM VINCERET,

SVI IN SE VICTOR AGNOVIT.

A QVA,

CVM LEGES IPSE SIBI SCRIBERET AC SVIS,
PRÆCIPIENTE ET APPROBANTE DIDICIT,
QVO PROCEDENDVM ESSE MAIORIBVS,
QVO SEQVENDVM MINORIBVS
INDICARET.

C V I V S

A VIRGINEO LACTE CANDIDI

IIDEM QVI A IESV SANGVINE RVBICVNDI,
HINC MARTYRES, INDE VIRGINES,
VTROBIOVE FELICES SVNT

S O C I I,

QVOD GEMINO MATRIS ET FILII NOMINE CONSECRATI.

ILLI ERGO DOMINÆ, ILLI MATRI,
IN QVA VELVT ARCE TVTISSIMA
QVI RERV SVARVM SPEM ET TVTELAM COLLOCAT
PERIRE NON POTEST,
REPETITO SÆPIVS SACRAMENTO
ET SODALES ET SOCII
ET CVM VTRISQVE SOCIETAS
MATERNIS AFFVSA GENIBVS
NON VNO DEVINCTAM SE NOMINE
NON VNO DEVOTAM NVMINE
CONFITETVR.

ORA-

ORATIO SEXTA.

De Regimine Societatis.

Perfapè à sapientibus viris, qui initia, progressus, & præsentem statum Societatis IESV cum animis reputarent suis, quæsitum fuisse intelligo, quid potissimum fuerit, post diuini Numinis opem ac nutum, quod hanc Congregationem in eam amplitudinem prouexerit, quam nunc caelesti beneficio obtinet. Atque in diuersas planè sententias itum fuit. Nonnulli, interiorum ignari, senserunt, multiplice eruditionis omnis præstantiâ, ac sublimitate doctrinæ, Societatem vires erexisse, litteris famam, famâ gloriam, gloriâ magnitudinem pariente. Aliis visum fuit, ministeria quotidiana ac laboriosa, proximorum saluti cum eximia significatione charitatis impensa, tum eorum, quibus proderant, cepisse animos, tum reliquorum approbationem conciliasse; atque ita, promeritâ beneuolentiâ publicâ, firmitatem & incrementa, velut eiusdem beneuolentiæ fructus, retulisse. Quidam dimicationibus, aduersis, calamitatibus, Societatem creuisse autumant, & post hæc nebulas clariùs resplenduisse; more adamantis, cuius nitorem ac pretium asperrimæ cotis attritus vehementer accendit. *Nescio*, inquit L. Quinctius Cincinnatus, *quo fato magis bellantes, quàm pacati, propitios habemus Deos.* Faciliorem quoque dexteram ad periclitantes veri Numinis fauor extendit. Iam precandi studium, interioris hominis cultura assidua, exercitatio virtutum, religionis amor, cum Superis Deoque coniunctio, & (si fas est sperare) necessitudo, à multis considerata, hoc apud eos effecerunt, vt crederent hac vnâ animâ corpus istud subsistere, ali, vigere, propagari, attoni. Pars existimat, hunc sanitatis tenorem, vel maturâ inutilium aut exitiosorum membrorum præcisione, vel arctissimâ valentium coniunctione & charitate contineri. Denique Constitutiones, Decreta, Leges ex illapsu diuino, optimorumque Legislatorum tabulariis petiæ, neque multitudine graues, & quadam lenitatis moderatione temperatæ, creduntur à multis tam boni status vnicae conseruatrices. At mihi longè est diuersa sententia. Sic enim existimo, Rectam Societatis gubernationem, vnica esse, & causarum omnium principem, cui omnis eiusdem vigor, flos, conseruatio, decus adscribenda sint; ac sine eâ, neque litteris opinionem bonam, neque ministeriis beneuolentiam, nec aduersis robur, nec salutaribus curis integritatem, neque concordiam aut corruptelæ seiunctione valetudinem, neque legibus obsequium, cui diuturnitas adesset, conciliari vnquam potuisse. Gubernatio enim recta sola efficit, vt & floreat litteræ, & officij genus omne frequentetur, & ærumnæ cum fructu tolerantur, & pietas in Deum ferueat, & animi concordiam coalescant, & pernicies arceatur omnis, & maiorum leges atque consulta accuratè feruentur. Sic nauium prosper cursus non à firmitate compagum, non à classiariorum viribus, non ab anchoræ, veli, rudentum, remorum præstantiâ, ordine, numero, non ab aurâ fauente, & secundissimâ tempestate dependet,

*Societas
conserua-
tur non
tam
doctrinâ,*

ministeriis,

aduersis,

*Li. Dec. 1.
lib. 3.*

*orandi stu-
dio,*

*dimissione
inutilium,
concordiâ,
legibus,*

*quâ bonâ
guberna-
tione:*

pendet, atque dirigitur in portum: sed ab vnâ gubernatoris industriâ, vigilantia, curâ, quamuis difficillimæ nauigationis incommoda lætos exitus habent, & felice tandem cursu absoluuntur. Cuiusmodi autem fuerit hæc gubernatio iam inde ab incunabulis Societatis in hanc vsque diem, dicam nostrarum rerum curiosis; & dicam breuius, quam res tanta dici possit.

Ignatius, vir non minùs prudentiâ quàm sanctitate illustris, cùm hunc Ordinem conderet, duobus adiumentis vsus est, diuinâ ope, & prudentiâ, quæ humanâ maior videbatur: illam precibus & lacrymis à Deo; hanc ab rerum vsu, & in primis à quotidianâ in actiones suas inspectione, obtinuit. His adminiculis fretus, regiminis formam partui suo talem induit. Vnius imperio sciebat nihil tutius, nihil tranquillius, nihil diuturnius. Rerum vniuersitati præesse vnicum Principem Deum, Ecclesiæ Pontificem, ditioni ferè cuiuslibet Regem. Si gentem dumtaxat suam, in quâ militiam secutus ordines duxerat, intueretur, ante oculos erat Regni Hispaniarum eo sæculo felicitas magnam orbis partem complexa. Regna plurima atque clarissima immensis naturæ diuortiiis seiuncta, in vnum nisi ab vno redigi non potuisse. Quòd si tot nationes sermone, moribus vultibusque pugnantibus, reuerentia Maiestatis Hispaniæ componeret; non aberrauit Ignatius, & ipse ex terrarum omnium gentibus vnâ familiam collecturus, si vnius eam regimini traderet. Penes itaque vnum Generalem Præpositum summa hæc potestas. *Ea est enim (vt apud Tacitum Sallustius) imperandi conditio, vt non aliter ratio constet, quàm si vni reddatur.* Hunc esse virum oportet, vnum accommodatum ad tantam morum, regionum, ingeniorum ac voluntatum, quibus hic Ordo miscetur, varietatem, voluntario, non coacto; hilari, non seruili obsequio continendam. Hunc toti Societati præfectum tota Societas creat, è prouinciâ qualibet suffragatoribus ad comitia missis. Magistratus idem est qui vitæ finis. cuius diuturnitatis causas minimè leues hunc in modum Ignatius ipse posteris tradidit: *Propterea quòd experientia, & in gubernando exercitatio, & hominum particularium notitia, & erga eosdem auctoritas confert magnoperè, vt bene hoc munus obeat; ad vitam, & non ad tempus aliquod præscriptum, erit eligendus. Accedit autem ad cetera hoc commodi ex eo, vt Societas in rebus magni momenti ad Dei gloriam satis ferè semper occupata, vniuersalibus his conuentibus minus laboris & distractionis patiatur. Longius quoque recedet omnis cogitatio & occasio ambitionis, que huiusmodi officiorum pestis est, quàm si certis temporibus esset eligendus. Quid? quòd facilius est vnum idoneum, quàm plures, ad hoc munus inueniri. Omitto ceteras. Ad huius diuturnitatem imperij accedit potestatis amplitudo: cuius tamen termini sunt tum leges, tum vniuersæ Societatis auctoritas, vna, secundùm Pontificem Maximum, Præposito Generali maior, vna potentior. Comitii enim, quæ neque certis temporibus, neque crebrò haberi expedit, arbitrium in ipsum Generalem permittitur; & sic monarchico regimini salubre aristocratæ temperamentum adhibetur. Et quamuis nullus adhuc fuerit Societati corruptelæ metus; expediuit nihilominus remedia iam tum sanctus Ignatius, infirmitatibus, si quas longa dies inueheret,*

quam fir-
mat
Præpositi
Generalis
potestas,
Tacit. 1;
Annal.

ad vitam,

Coñst. p. 9.
cap. 1.

sed aristo-
cratiâ
temperata,

comitiisque
inferior.

*Assisten-
tes.**Superio-
rum au-
toritas
monarchi-
ca,**Ioan. 10.**Generali
subdita,**Triennio
durat.**Ambitio
exclusa.**Prouin-
ciales &
Rectores
Generalis
administri.**Apud Stob.*

præuertendis. Quò minùs autem fatiget sarcina multorum humeris subleuata, Generali adiuncti sunt Assistentes, altiore prudentiâ viri: vt vnus imperium consilio plurium fulciatur. Itaque nihil admodum, nisi institutâ deliberatione geritur. Quæ in concilio agitantur, auditis Patrum sententiis, solus Præpositus decedit. Id quod etiam Prouinciarum & Collegiorum Moderatoribus solemne est; summâ rerum semper ad imperantis arbitrium redeunte. Inde nascitur membrorum & capitum arctissimum vinculum; quale patrem liberosque adstringit. Inde pax & quies, quam alioqui consulentiis & consiliarij par in decernendo facultas facillè diuidit. Rarò namque discors libertas arcem occupat, quando vni paretur. Ad Præpositi proinde Generalis voluntatem nutumque ceteri omnes intenti sunt. Illius est legitimum imperium; horum promptum fidumque obsequium. Quod amanter iubetur, libenter capeffitur: & Superiore patrem, subdito filium induente, non minor laus est exsequentiis mandata, quàm præscribentis; præsertim, quando toti est Ordini cognitum, ipsi omnium, quibus præsit, salutem, famam, labores, studia, vtilitates esse carissimas. In quo CHRISTVM Regem Optimum Maximumque refert, ita testantem: *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant.* Ab hoc Capite potestas omnis iurisque dictio in Præsides inferiores propagatur: qui & ipsi siue in Prouinciis, siue in Collegiis, summo cum imperio & potestate versantur. Non maior tamen est cuiusque ditio, quàm ille fecerit; spatiis, si rectâ incedant, sufficientibus; sin secùs, ac per ambages, angustis. Generalis solus, de cuiusque facultate à peritis existimatoribus edoctus, Præfectos reliquos omnes creat, extra Sociorum suffragia; periculo factionum excluso, quas vel gratia, vel partium studia frequenter accendunt. Triennio vt plurimum tam Prouinciales quàm Rectores suum munus exercent: prorogari tamen, aut contrahi id temporis potest, quando ad maiorem Dei gloriam fore videtur. Atque ita magnum quantæcumque potentiae temperamentum additur, semper exauertori posse. Ambitioni porrò nullus aditus: non domi, non foris. Quippe voti sponsione, (quâ nihil sanctius) se Deo Societas obligat, à contactu honorum ac dignitatum castam, ac diræ labis, ambitionis inquam, expertem fore. Quamobrem ne conscios quidem tantæ noxæ minor, quàm compertos pœna manet. Ceterùm quot sunt Prouinciales Præpositi ac Rectores, tot ministros habet atque adiutores Generalis Præpositus; quorum laboribus ac studiis ad res plurimas maximalisque gerendas, quibus vacare debet, vt possit. Solus enim nemo, ne priuatis quidem rebus peragendis, aut vnus laris ministerio accurando, sufficit. Quanta autem est in vnoquoque fides, quanta industria, tantum cuique committitur. Cum his tamen Generalis diuidit curas, præcipuam nihilominus molem ipse sustinet, ac diutiùs vigilat, quàm excubitores à se constituti. Habet igitur plurimos administrationis suæ participes; sed voluntarios, sed fidos, sed amicos. Quod Socrates etiam laudabat, eam Reip. constitutionem felicem iudicans, in quâ Præfecti societate coniunguntur. Quas enim à tellure fruges exigas, nisi sol ætheri, æther agro, ager semini, semen cauli, foliis, flori calorem fertilitatis impertiat? Quem à Societa-

Societate proventum speres, nisi à Capite in reliquos Gubernatores, ceu membra, vitalis vigor insinuetur? Si autem oculi, & aures, & lingua, & manus hominum maximi fiunt, non solum propter voluptatem, sed etiam necessitatem vitæ; his profectò etiam utiliores sunt amici, quibus pars gubernationis incumbit. Oculis enim vix ea videre licet, quæ sunt ante pedes: at per Prouinciales & Rectores Præpositus Generalis intuetur Orientis Indias, lustrat Americam, Septentriones inspicit; perinde quasi in perspiciendo terrarum orbe, oculo cernentis omnia Solis vteretur. Aurium verò tam angustus est vsus, vt nisi proxima quæque non exploret: per illos autem regiminis socios vbique gentium cuiusvis necessaria rei auditum habet. Et linguam quidem præsentem tantum alloquimur, & manibus, qui est robustissimus, duorum virorum vix perficiat opus: per illos autem cum toto humano genere sermones miscere potest, & cuiusque liberit operi admouere manus. Ita fit, vt vno in corpore videatur habere plures animas, quarum adminiculo de multis simul potest vno tempore consilia capere, multa cernere, multa discere, de multis cogitare, & de membrorum etiam longissimè distantium salute sollicitus esse. Cuius autem est Reip. securior atque felicior status, quam quem Præfecti omnes tueri, conseruare, augere coniunctis viribus atque laboribus student? cuiusque principatum per collegas industriose vnus gerit, vt neque eius solitudinem operarum fidelium adiumenta destituant, & adiuuantium multitudo ab omni confusione quam longissimè absit? Quod ergo Romanus artifex, apertum oculum clauo insculpens, significare voluit, id ad Societatis gubernacula congruenter videtur transferri posse. Clauus enim huius Reip. oculatus est; non modò Præpositi Generalis vigilantiam, sed inferiorum quoque administratorum prouidentiam & curam: quorum omnium est, dies noctesque excubare, vt consulant omnibus Societatis membris, vt medeantur eorum incommodis, vt prouideant salutem, vt suis vigiliis quietem subditorum procurent. Hic equidem velim, vt nauim mihi cogites, & in eam cum vectoribus nauclerum, ad eum ferè modum, quo perdisertus orator Dion Chrysostomus tum Superioris, tum subditi sortem exponit: *Licet in nauis vectoribus absque curâ agere, & ne aspicere quidem mare, quin etiam neque scire vbinam terrarum sint: & multi hoc modo nauigant in serenitatibus, & hi quidem talis ludunt, alij autem canunt, alij conuiuuntur totâ die. quando autem eos apprehenderit tempestas, inuoluti expectant euentum. Nonnulli autem & somno oppressi non antè surrexerunt, quam iam essent in portu. Nauclero autem necesse est inspicere in mare, necesse suspicere ad caelum, necesse prospicere ad terram; quin & ea quæ sunt in profundo non licet ei ignorare, nisi velit in saxa aut arenas incidere. Illi soli noctu quidem minus licet obdormire, quam natatori alicui. interdum autem sicubi breuem somnum suffuratur, hunc tamen suspensum habet ac dubium, vt sæpè exclamet, aut velum contrahi, aut clauum sisti, aut aliud aliquid rerum nauticarum; utque dormiens ille magis gerat curam nauis, quam alij valde vigilantes.* Hæc est imago quadam gubernationis nostræ, in qua Præsidium vigilantia actuosam subiectorum tranquillitatem custodit, & nihil non boni vniuersæ Societati pollicetur. Namque ex terrâ singulis quidem annis,

Societatis
regimen
oculatum.

Dion Chry-
sost. de Re-
gno Or. 3.

nauigij
gubernationi
simile.

sed ex hac gubernandi prudentiâ singulis momentis vberissimi gratissimi-
 que fructus proueniunt; quos aliunde sperare vix liceat. Si enim à Societatis hominibus elementa fidei, aut litteraturæ, imperitis traduntur; si concionibus frequens auditor instruitur; si obeuntur valetudinaria; si precatiōni, si studiis doctrinarum incumbitur; si animorum eluuntur labes; si reuocantur ad salutem perditī, ad veritatem errantes, ad concordiam inimici, ad pietatem militiā, ad religionem impietas; si infinita panē volumina ad omnem ingeniorum culturam conscribuntur; quibusnam hæc auspiciis inchoata, quo impulsu excitata, & prouecta sunt? Gubernantium non tam imperio, quàm ratione ac ductu. Iidem Societatis homines peragant maria citra tempestatum & naufragiorum horrorem; terras inuias virtute aperiunt, quasi dulcedinem patriæ nullam vniquam degustassent; cum voluptate ad squalorem carcerum ac situm aduolant; reorum animos ad constantiam & æquitatem componunt; martyria tamquam solatia, ignominias tamquam decora, cruces tamquam trophæa consecrantur; vno verbo, omnibus omnia fieri fatagunt. Quis illis inceptor? quis auctor? Rectorum dextera & nutus, vbique præsens, vbique peruigil, vbique quot iussorum, tot bonorum ferax. Quod si quis ex me nunc sciscitetur, quid præcipuè sit in hoc Societatis regimine, vnde tanta fructuum, quos carpinus & admiramus, existat vbertas; non inficiabor, id me semper eximie regentium charitati & paternæ beneuolentiæ tribuisse. Et Athenas quidem ferunt sempiternam in arce oleam tenere potuisse: in Societatis autem arce, quæ est eiusdem gubernatio, sempiterna mihi videtur olea non florere tantum, sed exundante quâdam mitissimi liquoris dulcedine scaturire. Hoc oleum est *illa in Prælatione benignitas ac mansuetudo*, illa *charitas Christi*, illa *Petri Paulique formula*, cuius memoriam Iulius III. Pontifex Maximus summo Societatis Arbitro, ceterisque Præsidibus voluit esse perpetuam. Hoc oleum ex venerando Aaronis vertice in membra eius defluens, & in extremas vestimenti eius oras descendens, imperio reuerentiam, auctoritati amorem, obedientiæ promptitudinem, laboribus perseuerantiam, leuitatem oneribus, toti denique gubernationi efficaciam cum suauitate coniunctam, cuius vigore adhuc Societas floruit, impertitur.

esse effecta,

& nodus, charitas Præpositorum.

Iulius III.

ORATIO SEPTIMA.

De votis Societatis, & eorum renouatione.

In funiculis Adam traham illos, in vinculis charitatis. Osee II.

Est hoc non tantum ratione præditis, sed etiam brutis animantibus naturæ lege dictatum, RR. Patres, Fratresque charissimi, ut omnem semper vim, seruitutem, vincula, quacumque ope possunt, à corpore, à capite, à vitâ suâ propulsent. Prouidit enim, quod in se fuit, illa rerum omnium parens, ne quis alieni fieret mancipij, quem liberum ipsa genuisset. Hinc ille multorum in perdomandis feris irritus plerumque labor: hinc illæ Romanæ plebis olim secessiones in Montem Sacrum: hinc denique apud Athenienses eorum, qui tyrannos è medio

Libertatis amor omnibus à natura insitus.

dio sustulerunt, statuae propè ad diuinitatem immortalis posterorum
 memoriae consecratae: Suauis nimirum est ipsum etiam libertatis no-
 men: vincula autem, catenae, carceres, & si qua sunt eiusmodi, malè
 ominata, & feris etiam excutienda & procul arcenda censentur: Sed in-
 terest inter veram falsamque libertatem: & est in ipsis fortasse vinculis,
 quod conceptis etiam votis cupias pacisci. Ac veram quidem libertatem
 video procul à vulgi sensu & opinione semotam. *Veralibet-
tas qua.* Quis enim sanioris
 animi, libertatem in festuca, pileo, vindicta constituat? Quis hunc libe-
 rum arbitretur, quem è Cappadocum grege exemptum vnica circumdu-
 ctio *Qui*ritem facit, vt momento turbinis exsiliat Marcus Dama, qui se
 Bruto liberiores esse confirmet, cum sibi facta sit potestas, quidquid li-
 bido suaserit, exsequendi? Quanto rectius Periander, cui nihil aliud vera
 ac germana libertas, quam inculpatæ conscientiae testimonium? Nisi
 fortè mancipijs de lapide emptis nobiliores, aut magis ingenuos existi-
 mamus eos, qui deliciis enervati, libidinibus æstuantes, auaritiæ curis
 exsanguis, toties in Circaeis catastris degeneri ceruice herile iugum sub-
 ierunt, quot se vitijs ac flagitijs venales obtulerunt. Hæ sunt catastræ,
 hæc malè ominata vincula, quæ veram ingenuitatem libertatemque
 pessumdant. Sunt tamen alia quædam vincula, sunt alij funiculi, qui
 non modò libertati nihil officiant; sed eidem, vt suis numeris absoluta
 sit, non rarò momentum aliquod adijciunt. *Vincula
quædam
optanda.* Quis enim se cum ipsis
 Christianæ Reip. ornamentis ac luminibus quàm arctissimo necessitu-
 dinis aut familiaritatis vinculo nolit esse constrictum? Et verò nec bene-
 ficiorum laqueos plerique declinant: nec desunt *quæis* *vincla iugalia curæ.*
 Quæ tamen si quis suis momentis expensa solidum libertatis pondus ob-
 tinere non posse contenderit; non ego illi magnopere aduerfabor. hoc
 tantum dicam; vt cumque se res habeat in pactis & conuentis humanis,
 si hæc ipsa homini cum Deo intercesserint, tum verò exsistere illud ne-
 scio quid singulare ac propè diuinum, ad quod votis omnibus adspirare
 debemus. Hi sunt igitur funiculi Adam, hæc vincula charitatis, quibus
 Deus animam nostram velut sponsam spiritualem post se rapit in odo-
 rem vnguentorum suorum: hæc est, vt cum Theologis loquar, suavis
 illa præuenientium & concomitantium gratiarum velut catenata series,
 quibus ita congruè voluntatem circumligat, sic affectibus nostris do-
 minatur, tantum vt non fatali quâdam necessitate constringi videantur.
 Hæc denique sunt vincula illa coniugalia æterni coniugij pronuba, vota,
 inquam, Religionis à plerisque vestrum pronuntiata. quæ cum animus
 stupore defixus hodiernâ die suspexisset, & in his diuinum illum Spon-
 sum cælestibus hisce nuptiis indulgentem; eructauit nimirum cor meum
 verbum bonum, vixque exæstuantis ardorem pectoris tantisper suppres-
 si, dum frequentiore coronâ circumseptus, qualicumque hoc acroamate
 cælestibus hisce thalamis accinerem. Tandem igitur æs alienum, quo
 me Sponsi nostri benignitas hoc tempore obærauit, quoad potero, om-
 ne dissoluam, & spiritualibus hisce nuptiis applausor accedam. Laudabo
 connubialia hæc vincula, vincula charitatis, Sponsum commendabo
 ac sponsas: & quoniam id quoque votorum formulâ contineri video,
 illas, antiquo ritu in domo Sponsi vt perpetuò degant, exhortabor. Sed
 quia nimis laudes fascino putantur obnoxie, non deerunt hæc mihi fe-

scennini aculei, quos interdum præficinè adhibebo. Atque vt à Sponsi laudibus exordiar, quem non Christianorum casto amore sibi per baptismum ille desponsauit? quem non sponsalibus ornamentis velut arthis quibusdam cohonestauit? Malo id ex Ezechiele, quàm ex me discatis: vos eius sententias suo pondere penditote. *Transiui*, inquit Sponsus *no-*
ster, per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium: & expan-
di amictum meum super te, & operui ignominiam tuam (quam, obsecro, nisi originalis contagionis?) *Et iuravi tibi, & ingressus sum pactum tecum* (ait *Dominus Deus*) *& facta es mihi*. O felicem, quam adhuc despectam, & in facibus suis iacentem, obliquo amantium adpectu caelestis ille Spon-
 sus dignatus est! Nec tantùm: sed *lavi te aquâ*, inquit, *& emundavi san-*
guinem tuum ex te; & unxi te oleo: an non hæc est ipsissima baptismi
 sciographia? Sed ubi sunt, inquires, ornamenta gratiæ? *Et vestiui te*, in-
 quit, *discoloribus, & calceavi te ianthino: & cinxi te bysso, & indui te sub-*
tilibus. Et dedi maurem super os tuum, & circulos auribus tuis, & coronam
decoris in capite tuo. Et egressum est nomen tuum in Gentes propter speciem
tuam. Quis nostrum hoc caelestis Sponsi beneficium in se non agnoscit?
 Prodi itaque, prodi, sponsa **C H R I S T I**: committe formam tuam ocu-
 lorum arbitrio: neque enim, vt ait ille,

*Auruncleia periculum est,
 Nequa femina pulchrior
 Clarum ab Oceano diem
 Viderit venientem.*

Sed adeste fescennini. Tu verò *habens fiduciam* (prosequitur Ezechiel) *in*
pulchritudine tuâ, fornicata es in nomine tuo: & exposuisti fornicationem tuam
omni transeunti, vt eius fieres. Ad omne caput viæ edificasti signum prostitu-
tionis tuæ: & abominabilem fecisti decorem tuum. Estne quisquam, qui
 hæc probra, quæ tenentur, possit inficiari? Referte vos in annos retrò
 lapsos, quoad vsque mens vestra longissimè poterit inspicere spatium
 præteriti temporis: euoluite cum Regio Prophetâ, euoluite in amari-
 tudine animæ vestræ lubricæ atatis studia. Quis est ex hoc omni nume-
 ro, qui non aliquando vanissimæ spei, ne dicam perniciosissimæ, vela fe-
 cerit? cui non spiritualis adulterij notam rerum creaturarum immoderatus
 amor, & appetitus vehementiùs contra rationem incitati inusserint? quis
 est, qui popularis auræ mercatum, totaque fortunæ comitia generoso
 contemptu, & impolluto pede calcauerit? cum viros etiam sanctissimos,
 ante susceptum vitæ melioris institutum, illa tempestuosi huius & nau-
 fragi maris procella iactarit. Sanctissimum Societatis nostræ Parentem
 contemplamini: an non illum, priusquam contracta per baptismum
 sponsalia votorum nexibus inaurasset, malefani Martis inescavit
 adorea,

— *pulchrumq; mori succurrit in armis?*

Inueminus Xauerium, vas illud electionis: quamdiu talem ac tantum
 virum Lutetiæ vanis mundi præstigiis fascinauit ambitio? Sed quid at-
 tinet eorum nauos commemorare, quorum occasione (Deo piis eorum
 conatibus adspirante) gloriæ suæ splendorem infinitis accessionibus cum-
 mularunt? Nos ipsos potiùs excutiamus, & illud culpæ secundum pe-
 ctus. Nostra, inquam, nostra vulnera pertractemus, quibus vix longâ
 tan-

tandem pœnitudine cicatrices obduximus. Quinam, obsecro, fuimus, priusquam potentissimus simul & amicissimus ille Monarcha de terrâ ^{Pl. 126.} fuscitaret inopes, & de stercore erigeret pauperes, vt collocaret nos cum principibus, cum principibus populi sui? Quæ nostra tam præclara tunc ^{Deum immerentes ad amorem trahit.} in Deum merita exstiterunt? imò quæ non potiùs offensionis materia? Et tamen, ô stupenda Dei consilia! quid aliud scelerum nostrorum tempestates ac procellæ, quàm diuini amoris incendio fomitem ac materiam præbuerunt? Deus immortalis! Liceat mihi tantisper amorem illum tuum incomposito stupore venerari. Volutabatur aliquis nostrum in cœno turpitudinis; & tamen amicè inuitabas iam non sponsam, sed adulteram. Eneruabatur alius deliciis, fractisque temperantiæ repagulis, abdomini se deuouebat; tu tamen in præceptis ruenti subinde peramanter aurem vellicabas: nec repulsam passus, hoc segrè instabas. Pars multò maxima, te contempto, fumos honorum sectabatur; & vt in fabulis Ixion pro Iunone nubem, aut vmbra pro Creüsâ Æneas, sic illi pro verâ felicitate auras inanes amplectebantur: nec tamen, cum te fumo posthaberi cerneret, tam nefarium amoris tui contemptum meritissimo contemptu vindicabas. Sed quid ego vindictam loquor? sit hæc ^{Dei patientia erga peccantes.} inter homines amoris contempti merces: at longè aliud æstuat in illo Sponsi cælestis pectore amoris incendium; & quos ad redamandum nullis prouocatus meritis potuit inuitare, eorundem fastidiosa repudia poterit absque amoris dispendio concoquere. Fallor? an etiam post fidem violatam & conculcata sua vota, blandientem audio? ^{Ierem. 3.} *Vulgò, inquit, dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, & recedens ab eo duxerit virum alium, numquid reuertetur ad eum vltra? Numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? tu autem fornicata es cum amatoribus multis; tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. Leua oculos tuos in directum, & vide ubi non prostrata sis. Ergo saltem amodò voca me: Pater meus, dux virginittatis mee tu es.* His similibusque amantium illecebris delinita quid faceret anima Christiana?

— placitòne etiam pugnaret amor?

ac non potiùs votis nuncupatis promptissimè cælestes iniret nuptias? & tam blando reconciliatæ gratiæ pignore accepto, in optatos conuolaret amplexus? Hi sunt itaque funiculi Adam, hæc vincula spiritualis coniugij. Quæ quàm firma quamque insolubilia esse conueniat, antiqui hoc ^{Vota Deo facta sunt firma.} simbolo non obscure significarunt, dum nupturæ cingulum Herculeo nodo constringi voluerunt. qui nodus eamne formam habuerit, quam circa Mercurij caduceum implexi angues, vt Macrobio placet, an aliam, quam philologi quidam pertendunt, nec huius loci est, & per se minutum disquirere: hoc certè constat, eum ita fuisse perplexum, vt ab Alexandro non nisi acinace diffringi potuerit. Neque verò alium in scopum Beatissimus Fundator noster, huiusque coniugij paranympus, semestrem hanc votorum renouationem direxit, quàm vt noui semper nexus accessione fidem cælesti Sponsò datam corroboraret, & hoc pignore toties iterato magis nos illi magisque animo & affectu coniungeret.

Porro si personæ dignitas, si forma, si maiestas pactis conuentis aliquid firmitatis adijcere possunt; certè hæc in C H R I S T O summa omnia reperiuntur. Si ergo rebus fluxis & caducis, imò puerilibus, vt sic dicam, cre-

crepundiis, nullo nostro emolumento, cælestium autem bonorum etiam dispendio singulari, aliquando potuit amor noster adhærescere; poteritne supremi rerum omnium Monarchæ iugum, nullo dispendij metu, præmio verò infinito proposito, rebellis excutere? præsertim, Patres Fratresque charissimi, cum suaue sit iugum Domini, & amica vincula, quibus nos amor illaqueat. Quod vsque adeo verum est, vt interdum detestanda quælibet & intolerabilia, suauitate quadam condita reddat acceptissima. An non Ioles iugum, Heroi illi tantopere pudendum, suaue tamen est visum? quid mirum? amor induerat. An non Dalila illius vincula delicias suas etiam cum manifestò vitæ discrimine Samson frequentauit? quid mirum? erant amoris vincula. Et verò si vimbris interdum solem metimur, & ex fabulis de Deo coniecturam facimus; an non Amor tela Diespitræ intentata vnico versu eludens introducitur?

Quid si iterum posito fulmine cygnus eris?

Quòd si hæc adeo detestanda, adeo detestanda, nihilo tamen segnitiùs fuerit desiderata; poteruntne sanctissima hæc vota, castissimi amoris vincula, quæ Deus ipse rata habet, dissoluenda cuiquam mortalium videri? Non veniat vnquam Religioso huic cœtui tam funesta dies, quàm vel vnus aliquis ex hoc numero fidem hodiernis votis Deo datam fallat. Auertat hoc ab vnoquoque nostrum diuina bonitas, vt ne quis sui Deique oblitus, à cælesti coniugio ad profanos amores, à spiritualibus deliciis ad porcorum siliquas relabatur. quod ego malorum omnium extremum esse iudico. *Quæ enim anima (vt rectè philosophatur Bernardus) semel à Domino didicit intrare ad seipsam, & in intimis suis Dei præsentiam suspirare; nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliùsve ducat, quàm post spiritualis studij huius gustatam semel suauitatem exire denuò ad illecebras; vel potiùs molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem.*

Maneat igitur, hæc vincula connubialia non tantum ferrea, sed etiam adamantina, vt sic dicam, esse oportere. Nunc cetera breuiter expediamus. Video enim hac votorum nostrorum formulâ, non minus quàm apud antiquos, nuptiarum auspices adhiberi. Est enim & nobis nostra Gamelia, non illa Cinxia Iuno (sic dicta à dissolueno virginittatis cingulo) sed purissima Virgo M A R I A , omnis virginittatis & mater & custos: non vmbra illius Tonantis & soror & coniux, sed veri Tonantis & soror & mater, imò & mater & filia. Coram hac velut pronubâ contrahere nos profitemur, cum dicimus: *Voueo coram sacratissimâ Virgine M A R I A*. Rursus non coram Picumnis aut Pilumnis, vt Romani; non coram Euclia statuâ, vt Loenses & Bœotij, sed coram *Curia cælesti vniuersâ*. Hi sunt nobis auspices, hi præfites, hi fidei iussores, qui explendis connubialibus pactis non præesse magis gaudent, quàm prodesse desiderant. Sed quid, inquiet aliquis, à me requirunt hæc pacta connubialia? nimirum vt id quod in profano contractu nuptiarum valet, valeat idem in spirituali, cum in hoc idem pondus obtineat verbum Voueo, quod in pactis connubialibus verbum Volo. Si ergo de illis pronuntiatum est, *Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhæbit uxori suæ: & erunt duo in carne vnâ;* cui dubium esse potest, quin id æquè pertineat ad spirituales hæc nuptias? Atque haud scio an non multo etiam conueniat magis, cum longè perfectior sit animorum, quàm

Fidem Deo datam saltere funestum. Serm. 15. in Cant.

Vota Religiosa quid à nobis requirant.

Gen. 2. Dei amor amorem conjugalem superat.

quàm corporum coniunctio. Commendet igitur qui volet affectum coniugalem, eumque à primâ sui origine, notâque illâ primi coniugij necessitudine arcescat, *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne meâ;* Gen. 2. dabo non inferiora in hoc spiritali coniugio. Cum enim caelestis Pater animam nostram Filio suo desponsare percuperet (quid non commentus est ingeniosus amor?) imitatione quâdam prioris illius inuenti immisit soporem in alterum hunc Adamum, dum illum nostri causâ in crucem actum aeterno consilio decretâ morte consopiuuit: & sic intimis cordis penentralibus lanceâ patefactis ex ostro illo pretiosi sanguinis destinatam Filio suo sponsam nobiliore vitâ reformauit. O verè fortis vt mors dilectio, dura sicut infernus amulatio! Potuítne Deus immemor Filij sui, & suâ Maieftatis quasi immemor fieri, tantum vt ne immemor esset amoris? Sed praestat hoc amoris mysterium silentio venerari, quàm parum pro dignitate explicare. Iam verò leuia praë his summis & futilia videbuntur, quæ de Catharinâ Senensi grauissimi auctores memoriæ prodiderunt, licet sint ipsa per se maxima. Quid enim admiratione dignius, quàm CHRISTVM ter Optimum Maximum cor proprio pectore exemptum cum virginis illius corde permutasse? Atqui ludus hic amori diuino quotidie luditur, si non vt oculis, certè vt interiori consolatione deprehendi possit. An non ergo luce meridianâ clarius, omnem coniunctionem, quantacumque sit, ab his Religionis vinculis, diuinoque animorum nexu, longo discriminis interuallo praeteriri? Quod si interdum non desultoriâ cogitatione, sed accurato mentis examine pensitaremus, essetne aliquis tam demens, qui tam exoptatum amoris foedus infectum vellet? essetne qui facris illis paupertatis, castitatis & obedientiæ vinculis expediri desideraret? essetne quem conditionis suæ puderet aut poeniteret? essetne tandem (quod in his nuptiis fescenninâ licentiâ dictum sit) qui votiæ paupertatis immemor, materna scruta aut fortasse sulfurata ramenta specioso mercaturæ titulo cohonestaret, tantum ne audiret pauperum sanguis? qui rus paternum hyperbolico vallo cingeret, portisque ac turribus exornaret? qui emendicaret fumosa per atria ceras & ignota stemmata, ne ad merum rus, incultamque stiuam, pertinere videretur? Certè Sponsam nostram nec abiectæ conditionis, nec fabrilium segmentorum puduit. Rursus, si vota Deo virginitas mentibus nostris obuersaretur, essetne qui palabundus extra Religiosæ modestiæ septa tanto suo periculo frenum oculis indulgeret? praesertim cum nostri sit Instituti, libidinosorum oculos, illos, inquam, qui florem omnis pudicitiae in vultu delibant, in gyrum rationis & continentiae tum verbo tum exemplo reuocare. Denique si perfectæ obedientiae desiderio teneremur; Deus immortalis, quantas quoties occasiones, quàm præclaras habuimus?

Hæc igitur sunt, quæ hodierna pacta conuenta à nobis exigunt, si sanctam hanc Societatem ingredi, ad vitam in eâ perpetuò degendam velimus: ad quod extremo loco vos vt exhortarer, tum votorum formula, tum instituti mei ratio postulabat. Fuit igitur hoc olim in more positum, vt in Bœotiâ currus illius, quo vecta erat ad ædes mariti noua nupta, praë foribus axem comburerent, ne per diuortium vllò vnquam tempore penatibus illis valediceret: idque vt vtrique coniugi benè verteret, pia vota nuncupabant. Et ne solis hoc Bœotis existimemus boni ominis fuisse,

Vota præstanda sunt.

Amor Dei debet esse constans.

Aug. l. 6. de
Ciu. c. 9.

Mundi
pericula.

Hier. Ep. 11.

Leo Serm. 11
de Quadrag.

Bern. Serm.
de quærent
margaritas.
Vita Re-
ligiosa se-
curitas.

Religiosa
vita suavi-
tas.

fuisse, testis est D. Augustinus à Romanis quoque & Domidicum qui sponsam domum deduceret, & Domitium ut domi esset, & Manturnum ut domi maneret, adhibitos fuisse. Ego verò sic statuo, nihil à me quidquam ad hoc institutum accommodatius afferri posse, quàm si vobis in ædes Sponsi oratione meâ iam deductis auctor fuero, ut vnusquisque vestrum serio attenteque perpendat cum D. Bernardo, vnde sit erutus, & vbi sit constitutus. Et quidem vnde eruti simus (videlicet è periculosis huius mundi fluctibus, cæcisque nubibus ac procellis) negotij nihil est cognoscere. Quod enim fretum, quem Euripum tot motus, tantas habere credimus agitationes, quot fluctus, & quantas perturbationes habet hoc mare magnum tot bonorum naufragijs infame? quod eò sanè periculosius est, quò blandiorem vultum ac malaciam sauisissimis suis tempestatibus præterdit. Prorsus ut non immeritò, tanquam naufragio in littus eiectus, exclamet D. Hieronymus: *Etiamsi in morem stagni rideat effusum mare, etiamsi vix extrema Zephyris terga crispentur sali; nolite credere, nolite esse securi: magnos hic campus montes habet: expedites rudentes, vela suspendite, crux antennæ figatur in frontibus; tranquillitas illa, tempestas est.* Quid enim aliud est quàm multiplex tempestas, dum hinc æstu suo Charybdis luxuriæ salutem vorat, inde ore virgineo ad pudicitia perpetrandam naufragia Scylla ceu renidens libido blanditur, hinc barbarum littus, illinc archipirata diabolus? *Quis vel tot infidiis non expugnetur, vel blanditiis non acquiescat? Magni enim laboris est* (liceat id mihi cum D. Leone asserere) *cùm vndique innumera voluptatum illecebræ blandiantur, ad nulla contagia vigorem animi relaxare. Quis picem tangit, & non inquinatur ab eâ? quis non infirmatur in carne? quis non sordescit in puluere? quis tanta est puritatis, ut is non polluat, sine quibus vita non ducitur?* En itaque malorum diluuium, vnde erepti fumus: vbi verò simus constituti, paucis ex ipso Bernardo discamus: *Nonne hæc est, inquit, Religio sancta, pura, immaculata, in qua homo viuit purius, cadit rarius, surgit velocius, irroratur frequentius, quiescit securius, moritur confidentius, remuneratur copiosius?* Satisne, Fratres charissimi, aut ad dignitatem splendide, aut ad emolumentum fructuosè?

Quid si igitur ad cumulum tot tantorumque bonorum voluptatis accesserit illecebra? eritne causa, cur non tantum libenti, sed etiam alacri animo in domo Sponsi vitam perpetuò degamus? Scio plerisque hominum aliter esse persuasum de diuino obsequio. Intuentur scilicet in viris Religiosis longas rerum diuinarum commentationes, vltroque supplicia, lacrymas pœnitentia, vitam ad alienum arbitrium adaptatam, ceteraque generis eiusdem, in quibus vulgus hominum (cum nullum vere virtutis gustum habeat) nihil non acerbum esse arbitratur ac molestum. Sed nescimus, inquit Seneca, res æstimare, de quibus non cum famâ, sed cum rerum naturâ deliberandum est. Siquis igitur ita sit animo comparatus, ut nihil lætum, nihil suaue, nihil in vitâ mortalibus expetendum putet, nisi quod aut sensus moueat, aut lumbos scalpat, aut abdomen expleat; cum hoc nihil mihi negotij est: sin hoc nemo vestrum ita sentit, illud breuiter venit expendendum, quænam sint illæ Religiosæ vitæ deliciae, in quibus animus omni curâ solutus conquiescit. Hæ sunt, ut compendio eloquar, diuinarum consolationum prælibatio, studium orationis, zelus animarum, inculpatæ conscientia tranquillitas, sanctis-

simæ

simæ Eucharistiæ cæleste conuiuium: addo & corporis & passionum compressionem: denique quod & Moyses thesauris Ægyptiorum, B. Aloysius Hispanicæ aulæ deliciis prætulit, improprium CHRISTI. Paradoxa sunt hæc, fateor, profanis illis mundi affectis: sed nos sanctioris vitæ præceptis instituti, eliciamus ex his paulisper recondita animorum sensa, & latentem sub duro cortice affectuum teneritudinem enucleemus. Dic mihi, obsecro, parùmne cælesti consolatione perfructus videtur D. Franciscus, cum, accepto diuinitus futuræ beatitudinis suæ pignore, per multos dies illud identidem decantat: *Letatus sum in his quæ dicta* Pl. 122.
sunt mihi: In domum Domini ibimus? Quid? cum exundante diuini amoris æstu exclamat alius, Satis est, Domine, satis est; nullane voluptate videtur delibutus? Rursus, cum idem scribit inter horrida Mauricæ vepreta, & inter scariorum mucrones, tantis se incedere lætitiis, vt horridam illam solitudinem paradisi deliciarum potius appellandam iudicet, nullane cælesti dulcedine recreatus est? Denique cum Sanctissimus Parens noster Ignatius, inardescente diuini amoris sole, totus instar niuis in lacrymas identidem colliquefcit; omni vitæ solatio videtur destitutus? Quid simile huius Babylonis, licet aureum propinet calicem? cuius omnes voluptates euanidæ sunt & exiles, cædæ, momentaneæ, caducæ, & quod caput est, non raro cum graui salutis periculo coniunctæ. Longus nunc sum, & fortassis post has delicias etiam molestus, si cetera, quæ nos in domo Sponsi, id est in Societate nostrâ, aut admiratione defixos, aut voluptate perfructus detinere possunt, exsequi voluero: si nimirum suauissimum sodalium conuictum, si consensionem animorum, si exercitiorum varietatem, si ornamenta doctrinæ, si hierarchicam subordinationem, si denique totius Societatis splendorem ac dignitatem oculis vestris subiecero. Quare vela contraho, & cum hæc In Societate viuere beatum.
omnia cælestis Salomonis, dilectissimi, inquam, sponsi nostri, gloriæ subferuire confidero; totus in stuporem abreptus, & vixdum felicitatem omnium nostrum capiens, hoc vnicum sapientissimæ Reginæ epiphonema subiicio: *Beati viri tui, & beati serui tui, Domine, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.* 3. Reg. 10. Agite ergo RR. Patres, Fratresque charissimi, videtis huius spiritualis coniugij dignitatem, videtis hæc amoris vincula quauis libertate magis expetenda, videtis augustissimam cælestis Sponsi Maiestatem, in cuius fidem ac familiam legitimâ pactione translata estis. quid restat, nisi vt hortor vos atque obtester, ne huius beneficij fructum solâ delectatione metiri velitis. Etenim si apiculæ floribus insidentes, in quibus ceteri nihil nisi pulchritudinem & amoenitatem admirantur, suauissimum ex illis mel eliciunt, quantò id vobis cælesti lumine perfructus faciendum est magis? Nostis quid Instituti ratio à vobis exigat, nostis quantam virtutis ac perfectionis segetem ac materiam subministret. Nolite tam propensæ cælestis Sponsi beneuolentiæ deesse: nolite tam quæstuosum diuini amoris commercium repudiare. date dilectum pro dilecto (non potest vlla compendiosior versura cogitari) eius decretis acquiescite, eius nutus obseruate, eius desideria præuenite. Denique totius vitæ rationes sic institute, vt illi vos probetis, cuius vel amoris vel obsequio vos consecratis. Dixi.